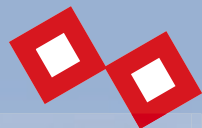

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **106**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

2

VELJAČA
2014

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski
planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
http://www.hps.hr

Uredništvo

E-mail adresa
za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Tisak

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotičeva 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Faruk Islamović
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Vanja Radovanović
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka

je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. Uz prvi brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje se uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama račun.

56 Zimski uspon stijenom Visočice

59 Uspon na Maglić na drugi način

64 Creux du Van

79 Stoljeće senjskog planinarstva

Sadržaj

Članci

- 56 Zimski uspon stijenom Visočice
Krešimir Milas
- 59 Uspon na Maglić na drugi način
Nenad Rajić
- 64 Creux du Van – švicarski biser
izvanalpskog podrijetla
Vanja Radovanović
- 70 Na vrhu Kleka
Željko Brdal
- 73 Stoljeće senjskog planinarstva
Nada Turina
- 77 Devedeseta obljetnica HPD-a
»Bjelašnica 1923« u Sarajevu
Tomislav Batinić
- 83 Noć u planini
Zdenka Ovas

Info

- 84 Mali Plažur - Medvedgrad (579 m)
- 86 Četiri godišnja doba na Oštrcu
- 86 Planinarski dom »Ravni dabar«
- 87 www.pdimber.com
- 87 Povijesni susret u Ogulinu prije 140 godina
- 87 Vremeplov
- 88 Natječaj plan. fotografije u Splitu
- 90 Hrvatska plan. obilaznica u 2013.

Rubrike

- 95 **Planinarske kuće:** »Lapjak« u Velikoj ponovno na usluzi planinarima, Otvoreno sklonište »Edo Retelj« na Kamešnici
- 96 **Nova izdanja:** Planinarske kuće u Hrvatskoj, Sela i stanovi na Velebitu

Tema broja

Stoljeće senjskog planinarstva

Naslovnica

Zimski uspon stijenom Visočice, foto: Rene Lisac

- 98 **Planinarski vodiči:** Sporazum o suradnji stanica vodiča Zagreb, Split i Sarajevo, SPV Karlovac podržao program »Pokreni srce – spasi život!«, Tečaj za vodiče na Promini
- 100 **Vijesti:** Jesen na Dilju, PS grada Karlovca proglasio najbolje u 2013., 25. tradicionalni uspon na Debelo brdo, Penjački vodiči Borisa Čujića, Zimski pohod na Lipu, Ususret Papučkim jaglacima
- 103 **Kalendar akcija**

Zimski uspon stijenom Visočice

Krešimir Milas, Zagreb

Većina naših penjačkih izleta na Dabarske kukove završi u jednoj gospičkoj pizzeriji iz koje puca vidik na Visočicu. Dok nam jagodice izgrebene od penjanja velebitskog vapnenca bride od vrućine i dok lakomo gutamo pizze razmjenjujući dojmove s izleta, pogled nam, kao zaljubljenicima u zimski alpinizam, redovno skreće prema Visočici. Pogotovo u proljeće, kada snijeg već okopni i kad se po sredini sjeverne stijene Visočice ističe zasniježeni kuloar ispod kojeg su dvije karakteristične čistine usred šume, nastale odronjavanjem lavina iz kuloara. Maštoviti planinari dali su i ime tom obliku u planini – Balerina.

Dugo sam mislio da je Balerina ispenjana prije devedesetih godina prošlog stoljeća budući da je u ratu to područje bilo zahvaćeno ratnim djelovanjima pa pristup do podnožja stijene nije siguran. Ni sada ne znam odakle mi taj podatak, ali znajući da je najatraktivniji smjer već ispenjan i da je riječ o minski sumnjivom području, nikada nisam previše razmišljao o usponu kroz sjevernu stijenu Visočice. Od pisanih tragova o usponima našao sam tek podatke o usponu po rebu na desnom rubu stijene koji su sedamdesetih na jednu Staru godinu ispenjali Aleraj i Starčević. Smjer su nazvali Starčevića greben. Jednom prilikom, nakon sastanka u PDS-u

»Velebit«, Aleraj mi je ispričivijedao cijelu priču o usponu, velikom društvu na tada još čitavom Gojtanovom domu, novogodišnjoj proslavi i lošim zemlknedlama. Po tko zna koji put potvrdilo se da je on alpinistička enciklopedija s ugrađenim GPS-om.

Već kada sam zdravo za gotovo razmišljao o Balerini samo kao o lijepom motivu koji dodatno uljepšava ionako dobar obrok, dobio sam poruku od Renea. U mailu je bila fotografija sjeverne stijene Visočice i kratak tekst: »Ajmo ovo!« Ponovno sam se raspitao i pokazalo se da Balerina ipak još nije ispenjana i da osim Starčevića grebena nema ni jednog smjera u toj stijeni.

Nekoliko dana poslije hodali smo s teškim ruksacima punim opreme prema Visočici u društvu Danka Ferbera i Ive Kaštele. Ploče s upozorenjima o minama i razrušen Gojtanov dom podsjećali su nas na ratna zbivanja i otvarali pitanje kako sigurno pristupiti stijeni. Jedini je izbor bio spustiti se užetom niza smjer i onda ga popeti. Nevolja bi mogla nastati ako krivo procijenimo i smjer bude teži nego što mislimo, i ako se ne budemo mogli ni popeti niti spustiti jer od dna smjera nema sigurnog povratka.

Na vršnom grebenu Visočice, u gustom magli, već smo bili zabili dva klina i bacili užad niz stijenu,

Priprema za absajl do početka smjera

Prvi skok u Balerini, smjeru kroz kuloar Visočičine stijene

kad je vjetar odjednom rastjerao maglu i kad smo shvatili da smo pogriješili smjer za dobrih pedesetak metara. Premjestili smo sidrište na pravo mjesto i prvi sam krenuo u spust. Škripanje snijega pod nogama i propadanje samo prednjih zuba dereza obećavali su dobre uvjete za penjanje. Padina nagiba 70° odjednom se prekida prevjesnim žlijebom kroz koji absajlam. Bit će se veselo penjati, kažem sam sebi.

Uskoro mi se pridružuje Rene i nakon još nekoliko absajla i malo otkrivanja dolazimo na početak smjera. Neobično je i pomalo smiješno kada silaziš i odjednom kažeš: »Ok, recimo da je ovo početak smjera, ajmo sad gore!« Prvi dio smjera koji čini snijeg nagiba 50° i jedan strmiji skok ispenjali smo nenavezani po tvrdom škripavcu. Dereze su odlično držale u tvrdom »alpskom« ledu, a cepine smo zabijali tek dva-tri centimetra i tako brzo napredovali. Ispod prevjesnog žlijeba napravili smo sidrište na dva klina i počeli se osiguravati. Kratki prevjesni detalj riješio sam u nekoliko poteza i ubrzo penjao posljednje metre izlazne padine obrasle makijom na kojoj je vjetar od snijega napravio nešto nalik na zimsko cvijeće. Milijuni

malih ledenih iglica uhvatili su se vrhova makije i zajedno stvorili takvu ljepotu kakvu samo u planini možemo naći. Nikad nisam vidio ništa slično. Iako gotovo na izlazu iz smjera, stao sam na minutu kako bih odmorio listove nogu i pokušao što bolje zapamtiti taj prizor zimskog cvijeća.

Na grebenu se ponovno sastajemo s Dankom i Ivom, a pridružuju nam se Jenny i Blaženka iz

Ledeni detalj u smjeru Tri baletana

Gospića. Fotografiranje, malo suhog voća i toplog čaja, i punom brzinom do auta. Srušeni Gojtanov dom i ploče upozorenja kao da nas prizemljuju. Teško mi je povezati rat s ovako lijepom planinom.

Ispenjati prvenstveni zimski smjer u Hrvatskoj rijetkost je u ovo naše doba. Ono malo što postoji uglavnom je ispenjano prije nego što smo se Rene i ja rodili. Zaplesali smo prvi ples s Balerinom i osjećao sam se kao da smo ga ukrali starijim naraštajima alpinista. Izlet se završio, a gdje drugdje nego u pizzeriji s najljepšim vidikom u Gospiću, vidikom koji je taj dan dobio još jednu priču i postao mi još draži, premda sam mislio da to nije moguće.

Dobri uvjeti i mogućnost za još prvenstvenih uspona u sjevernoj stijeni odveli su nas na Visočicu i sljedeći vikend, uz veće društvo. Najatraktivniju smo Balerinu već ispenjali pa smo sada krenuli otpenjivati kuloar na istočnom kraju stijene. S podnožja stijene popeli smo se drugim kuloarom i tako još nekoliko puta. Jedan smjer u silazu, jedan u napredovanju. Taj smo dan ispenjali sedam smjerova i varijanti. Čvrsta podloga omogućila je brzo penjanje i nigdje se nismo trebali osiguravati užetom.

Orijentacija stijene i čuvena bura gotovo jamče dobre uvjete za zimski alpinizam na Visočici. Tako nam je Visočica, koju su hrvatski alpinisti toliko godina zanemarivali, 2013. podarila osam novih zimskih smjerova u nepunih tjedan dana i ostavila mogućnost za još barem toliko smjerova. Iako nije atraktivna kao neke alpske stijene, ima svojih

KREŠIMIR MILAS

Rene Lisac dolazi na sidrište

draži. Ipak, riječ je o našem, veličanstvenom Velebitu, a kad alpinist izađe iz sjeverne stijene Visočice, prvo što ugleda je more. A izlet potom završi na poznatom mjestu u Gospiću.

Uspon na Maglić na drugi način

Nenad Rajić, Vitez, BiH

»Kada ćemo na Maglić?« »Kada ćemo na Maglić?«... Dario je navalio da se poklonimo veličanstvenom Magliću, orijašu koji stoji uz bok Bioča i Volujaka, a slovi za najjačeg i najvećeg momka planinka u Bosni i Hercegovini.

Više smo puta odlagali ovu mtb+p turu (bici-klističku i planinarsku turu; mtb = mountain bike, brdski bicikl), uglavnom zbog toga što neki od članova naše stalne vozačko-penjačke postave nije mogao ići. No, budući da se ovaj put povoljno posložilo više čimbenika, posebno vrijeme, krenuli smo u pustolovinu. Portal s vremenskom prognozom yr.no plašio nas je kišom u idućim danima, čak i gromovitim prozirkama, a o magli i oblacima da i ne govorimo, jer što bi bio Maglić ako ne ozbiljna planina obavijena magličastim oblacima.

Kako u ljepotama makadama, hladovini šume i još bolje prašume Peručice, hladne vode ispod zelenih stijena, uspona siparima i stijenama Maglića ne želimo uživati sami, pozvali smo i prijatelje iz Konjica podno stjenovitog Prenja. Zamjerili su nam što smo im to javili četiri dana prije jer od uzbuđenja nisu mogli spavati dvije i pol noći. Posljednja noć bila im je prepolovljena budući da su morali na put krenuti u tri sata ujutro.

Sastajemo se u četiri ujutro na mostarskom raskrižju. S jedne je strane došla ekipa iz Zenice, Novog Travnika i Viteza, tj. Mijo, Dake, Dario i Nenad, a s druge Konjičani Tarik, Goran i Emil.

Ma veselje na sve strane, šale, smijeh, kao da nije prerano jutro u usnulom predgrađu Sarajeva. Još je mrak, a kada je mrak onda se ništa ne vidi. Zato se fotografiramo ispred automobilskih svjetala.

Vožnja do polazne točke na Tjentištu protječe uz trubljenje i pretjecanje nekih starih vozača koji vole polako voziti, a i ne možemo im zamjeriti što ne znaju da nam se žuri sjesti na naše karbonsko-aluminijske aždaje s pedalama umjesto kandži.

Tjentište. Zora rudi, pola je sedam ujutro. Ovdje je sve još uspavano. Čak i suncu treba mnogo vremena da se popne iznad Volujaka i Bioča. Uz pjesmu krećemo konačno asfaltnim putem od Tjentišta prema Dragoš-sedlu. Lagano, uz smijeh i poklike sreće što konačno krećemo zagrliti Maglić. Pitaju me kakav je put, može li se voziti uz makadam na Magliću, uza sajle? Vidjet ćemo, ako ste spremni, sve je moguće. Pa i dosad smo dokazali da svašta možemo. Prisjećamo se uspona na krvavi Krvavac na Bjelašnici, moćnu Leliju, Zelenu glavu Prenja, susjedu Visočicu, susjedu Treskavicu. Ovo ne može biti teže, iako nam se malo krv ledi u žilama, a noge se tresu kada susrećemo neke planinare koji nas uvjeravaju da ne možemo biciklima na vrh, pa gore ima prilično sajli, pa uspon alpinistički, pa vertikalne, pa sipari, pa 800 metara visine od dolaska pod stijenu, pa nikada nisu čuli da netko iznosi bicikl na vrh, pa ovo, pa ono... Uvjeravamo ih da

Veličanstvene stijene Maglića

smo sto posto pri sebi, iako baš ni mi nismo u to sigurni.

Dolazimo u podnožje Dragoš-sedla odakle, opet biciklima, idemo do vidikovca da pogledamo tanki Skakavac, slap čiste, bijele, hladne perućičke vode. Daleko je, ali tako moćno izgleda da se zadržavamo dobrih pola sata diveći se umjetničkom direktoru ove ljepote – prirodi. Posebno oduševljava prašuma Perućica, koja se ugnijezdila u kanjonu Sutjeske i njenih pritoka, na padinama Maglića, Volujaka i Zelengore.

Na Dragoš-sedlu dopunjujemo zalihe vode. Sreća da se ovdje nisu vodile borbe u posljednjem ratu jer bi sigurno ova ljepota bila kontaminirana ostacima ljudskih budalaština svih vrsta. Krećemo dalje prema Lokvi Dernečištu, hvatajući krasan makadam, pravu autocestu za bajkere, uza skretanje lijevo na raskrižju za Prijevor. Iznenadilo me

Korak po korak prema vrhu

Više puta smo odlagali ovu turu uglavnom zbog nemogućnosti nekog od članova naše stalne vozačko-penjačke postave. No, budući da se ovaj put povoljno posložilo više čimbenika a posebno vrijeme, krenuli smo u pustolovinu, s namjerom da brdskim biciklom stignemo na najviši vrh Bosne i Hercegovine

Prijenos bicikla osiguranim dijelom puta

što je širi i bolji put prema Lokvi nego prema Prijevoru, budući da je potonji poznatije ishodište za uspon na Maglić. S Prijedora na Maglić vode dva puta – inat smjer i put preko Trnovačkog jezera. Ali, i ovdje očito vrijede neki ekonomski zakoni, jer nije sve u penjanju i prirodi kao što bih ja htio.

Prvo pravo krštenje sa stijenama i suncem imamo na Mrkalj Kladama. Sunce s istoka obasjava bijele stijene Sniježnice koje nam pokazuju svoju djevičansku ljepotu. Divimo se i trošimo posljednje atome snage iz prve baterije mog fotoaparata.

Na Lokvi Dernečištu mnogo vozila, velik broj planinarki i planinara, spremaju se za uspon. Crveni putokazi su jasni. Nalazimo se na 1640 metara, oko 5 km do Maglića, za planinarski uspon treba 3 sata. Koliko će nama trebati da uzesemo bicikl? Jedno mješovito društvo planinara, opremljeno bogovski (kacige, neki specijalni ruksaci, pojasevi, razne sprave) preplašilo me do srži. Pa, bože mili, ako njima treba ovakva sve oprema za uspon, kako ćemo mi gore s prometalom na dva kotača?

Nastavljamo još malo putom te jedan kilometar uz usku planinarsku stazicu. Stazica odlično

obilježena, ono pravo planinarski. Ostavljamo bicikle i za svaki slučaj vezemo ih lancem, blokiramo lokotom i nadamo se da će nailaziti samo poštteni planinari jer ovo nije zaštita protiv lopova. Kada se sve skupi, ima na toj šarenoj hrpi nekoliko tisuća konvertibilnih maraka. A jedan, jedini, najvrjedniji, ide dalje. Moje zlato, moj bicikl. Ma nisu htjeli drugi, nitko ne da svoj, boje se da će sletjeti sto na sat niz litice Maglića. Ali neka. Tih trinaest i pol kilograma nije nešto mnogo, uzletjet će on uz makadam maglički.

Put nas vodi kroz klekovinu. Srećom, sve je dovoljno široko za bicikl i pola noge. Ima čak i dijelova gdje se može voziti.

Dake ushićen pjeva »Lijepo li je...«, a Maglič mu jekom odgovara, slaže se. Lijevo je visoravan Vučevo, modro-smeđe-zelena, u pozadini gazda Bioč, a ispred nas isprasio se Maglič. Sada smo na 1700 metara, a to znači da imamo još oko 700 metara uspona. Mnogo! Čak i po mojim mjerilima, a ne smijem sve ni reći svojim suputnicima jer bi u strahu mislili da se treba popeti 7000 metara. Kao kada sam prijatelju Orhanu na povratku sa Šatora, poslije prijeđenih 80 km i uspona od nekoliko

tisuća metara, na pitanje »koliko još ima«, odgovorio »ako ti kažem, odustat ćeš, bolje da ne znaš«. A imali smo još 40 km.

Počinje pravi uspon, ima i sajla. Dario junačina, kao da je znao da smo već u Crnoj Gori, uzima bicikl i kao pravi mladić, a nije mnogo mlađi od mene, samo dvadeset godina, uznosi ga do pretkraj. Zapinje. Ni tamo, ni ovamo, ni dolje, ni gore. Svi viču – hvataj bicikl da ne sleti. Nitko ne razmišlja o Dariju. Spašavamo bicikl, a Dario... a gdje je Dario?

Nastavljamo poslije malo odmora i tri milijuna udisaja u sekundi, slijedi lakši dio. Lagan uspon, samo je neprimjetna što je put uzak. Na drugoj sajli sustižemo one opremljene planinare i planinarke. Kad ono, neki stranci. Ili se prave. A i mi se pravimo da znamo engleski. Najbolji je Dario, kada je rekao »Izbacio sam žmigavac, pretjecanje!« A ne mogu se mimoći ni dva planinara, od kojih jedan ide bez ruksaka. Dobro smo se nasmijali, oni nas dobro i snimili, a njihov vodič iz Bijeljine, također začuđen, kaže da ovuda ide tri puta tjedno i da nikada nije vidio bicikliste da se penju, tj. nose

bicikl. Znamo mi to, teško je naći ovakvih budalica koje ovo rade. Ali iz gušta. I sve pjevamo.

Dolazi druga sajla, još gora. Dario drži za jedan kotač, prednji, ja za zadnji. Pa polako. Pomakni. Stani. Lezi uza stijenu. Prebaci ruku gore. Uхвати stijenu. Pa digni bicikl. Pa onda gore nogu jednu, pa drugu.

Svladasmo i drugu sajlu. Nastavlja se strmina, ali bez sajle. Što sada? Nema nazad, samo naprijed! Polako. Odmori. Susrećemo i drugu skupinu planinara. Ovo su također neki stranci, križaju se od iznenađenja. Koji su ovo, mili bože? Opet smo u glavnim ulogama, vjerojatno osvanuli na youtubeu. Vodič im je iz Foče. Govori nam što nas čeka. Nije nas baš ohrabrio. Ipak, hvala mu.

I tako dalje, dolazi sipar, idemo lijevo, dolazi druga sajla. Odjednom, nešto ukoso, moglo bi se i voziti. Polako zemljanim i kamenim stubama, bicikl malo nosi Mijo, malo guramo, malo Tarik, malo svi mi zajedno. Konačno izlazimo na prijevoj između dva Maglića, crnogorskoga i bosanskoga.

Ushićenje je na vrhuncu. Pa to su ti vidici i predjeli koje smo dosad gledali na slikama. A još moćnije djeluju ovako uživo, još smo sitniji i beznačajniji u ovoj veličajnosti vrhova, kamena i oblaka.

Polegli smo po oštroj travi. Odmaramo se i pasemo očima prekrasne vidike. Sve nešto igra u nama – pravo ushićenje. Idemo dalje, ne možemo dočekati završni uspon. Može se i voziti prema vrhu. Spust, pa malo uspon. Vožnja na 2300 metara. Neprocjenjivo! Ali bit će vožnje i na većoj visini malo poslije.

Trčimo po posljednjem usponu. Zagrlili smo Maglić, ali još ga nismo poljubili u čelo. Još malo. Ne možemo dočekati poznati detalj, simbol vrha. Još samo koji metar i to je to. Ushićenje nas je obuzelo kao nikada do tada. Nije da nismo bili na lijepim planinama, ali još nismo bili na višem vrhu, nismo bili na najvišem vrhu Bosne i Hercegovine. A tek vidik! Iako nije savršena vidljivost, vidik dopire do Durmitora, Prenja, Bjelašnice, Ljubišnje. Eno i Trnovačkog jezera, više netko, a

Vrh Maglića

S biciklom na vršnom grebenu Maglića

to gorsko srce ispuni blagošću naše srce, punilom gorske duše da suza lagano kapne iz oka. Iako sam bio na jezeru, gledao ga ispod Volujaka, nisam ga vidio iz ove perspektive. Orijaški vrhovi Bioča uzdižu se iznad jezera. Trzivka, Trnovački Durmitor, pozadi Velika Vlasulja, najviši vrh Volujaka.

Brzo prolazi sat i pol uživanja, slikanja, spavanja, čašćenja, grljenja, čestitanja, prepiranja koji je vrh Bregoč, koji Pašina planina i svega ostaloga. Vrijeme teče, a čini se, počela se i planina buniti što je držimo budnu. Neka se zna tko je glavni. Sa zapada dolaze neki sivi oblaci, prijete li prijete, ali s istoka, iz pravca Bioča, izgledaju opasnije. Vrijeme je za pokret. Pred nama je još i crnogorski vrh Maglića, dva metra viši. Nevoljko se spuštamo i penjemo na drugi vrh. E, na taj sam se vrh popeo pedalirajući. Eto, neka se zna da se i to može. Odatle je vidik na Trnovačko jezero još ljepši. Vide se i neki drugi vrhovi, nama neznani. Ali moramo dolje, još nas čekaju sajle, 1900 metara spusta.

Počinja i grmjeti, sijeva lijevo od nas, čini se da na Tjentištu pada kiša. Sivo, ljuto nebo desno od nas zastire Bioč. Za sat i pol spustili smo se do Dernečišta. Mislim da je to uspjeh za deset jer smo

Skupna fotografija na vrhu

spuštali i bicikl. A on je stalno pritezao da ubrza niz kamene padine i sipare.

Dolje kiša, bježi ispred nas. Mokar makadam. Na Tjentištu mokro, taman da malo vrućina mine. E, hvala ti, dragi Magliču, što si nas poštedio. Tako je to kada poštuješ planinu, poštuješ prirodu, ona ti vrati istom mjerom. Doći ćemo opet, iz drugog smjera. Ali vjerojatno bez bicikla na vrhu.

Creux du Van – švicarski biser izvanalpskog podrijetla

Vanja Radovanović, Zagreb

Na spomen Švicarske svima nam se pred očima pojave čokolada, fini sirevi i bankovni sefovi... ali i planine. Prve planinske asocijacije zasigurno su Matterhorn, Eiger i alpski prijevoji. No, Švicarska nije samo to. Zapravo, poveći dio, gotovo trećina te zemlje, nalazi se izvan alpskog pojasa. Južni dio Švicarske zaista je ispunjen alpskim vrhuncima i krajolicima, no njezin sjeverni, a pogotovo zapadni dio, čine sredogorske regije u kojima prevladavaju niže, zaobljene planine. U neku se ruku to »zaobljeno« geografsko područje podudara s granicom između njemačkog i francuskog jezika; svi se frankofonski kantoni nalaze izvan alpskoga područja.

Mojoj se obitelji ovoga ljeta pružila prilika da posjeti Švicarsku, i to baš njen frankofonski dio. Naši prijatelji, obitelj Belisle, žive u gradiću La Chaux-de-Fonds, koji se nalazi vrlo blizu švicarsko-francuske granice. Tijekom trodnevnoga posjeta stekli smo uvid u vrlo zanimljivu svakodnevicu jedne švicarske obitelji, ali i »bacili« kratak pogled u švicarske planine koje žive u sjeni viših alpskih susjeda.

Vratimo se sad na početak ljeta, u dane kad smo krenuli na put. Putovali smo automobilom, a budući da je konačan cilj našeg trodnevnog ljetnog putovanja bio u Francuskoj, skok do prijatelja u Švicarskoj bio je logičan izbor međudredišta.

VANJA RADOVANOVIĆ

Vožnja od Zagreba do krajnjeg zapada Švicarske bila bi ipak prevelik zalogaj pa je taj dio putovanja trebalo podijeliti na manje etape, barem s jednim noćenjem. S obzirom na to da smo na put krenuli u petak popodne, za prvo smo konačište odabrali gradić Sillian u austrijskom istočnom Tirolu, na rubu Dolomita. Od Zagreba do Silliana samo je četiri sata vožnje, što ga čini idealnim mjestom za odmor nakon prve etape puta. Osim toga, pruža mogućnost bitno jeftinijeg smještaja nego u zapadnom Tirolu, što je razveselilo ne samo nas, već i naše novčanike.

Nakon Silliana, na svojem smo putu ka zapadu presjekli krajnji sjeverni dio Italije, nakon još dva sata vožnje bili smo u Innsbrucku, a nakon sljedeća dva na samoj švicarskoj granici. I što sad?

Kao što sam i pretpostavljao, prevladala je ljubav prema kuriozitetima – morali smo svratiti u Lihtenštajn, jednu od čuvenih minijaturnih država koje iz tko zna kojeg razloga draškaju maštu svih nas. Uz tu je državu vezano mnogo bizarnosti (pročitajte neke od njih u izdvojenom tekstu!), no ruku na srce, dva sata provedena u glavnom gradu Vaduzu bila su ujedno i dva najdosadnija sata čitavog putovanja. Istina, bilo je zanimljivo vidjeti dvorac na rubu stijene u kojem još i danas dio vremena obitava kneževska obitelj, a i planine iza dvorca također su izgledale zanimljivo, no sam je grad bezličan i nezanimljiv. Postoje ipak neki kurioziteti – npr. ako želite njihov žig u putovnici, morate platiti dva eura ili dva i pol švicarska franka; na tlu pješačke zone možete pogledati reprodukcije poznatih lihtenštajnskih poštanskih maraka, a u pokrajnjim se ulicama može naći i poneka zanimljiva skulptura... i to je sve.

Uslijedila su dva sata vožnje u smjeru zapada, prema Zürichu, i još dalje na zapad. Ispočetka su se smjenjivali vidici na prirodne ljepote – jezera, strme litice i stijene, no malo-pomalo zamjenjivao ih je smireniji pejzaž – brežuljci i polja. Jugoza-

Na livadama pored amfiteatra

padno od Züricha bilo je to već putovanje gotovo ravničarskim krajolikom. Kako smo već bili gladni i umorni, zaustavili smo se radi odmora u gradiću Bielu/Bienneu. Nalazi se točno na jezičnoj granici i jedan je od dva veća švicarska grada (uz Freiburg/Fribourg) u kojima vlada potpuna dvojezičnost.

Već sam ulaz u mjesto odavao je da nešto nije u redu – pomalo zapuštena okolica ceste koja vodi u grad više bi priličila nekoj manje razvijenoj zemlji, a mnogo tamnoputih stanovnika što sjede ispred lokala oko suvremenog trga u središtu grada jako podsjećaju recimo na Lyon i slične francuske gradove. Dakle, pomislili smo, tako izgleda fran-kofonski dio Švicarske.

Parkirali smo i ostavili noviji dio grada za sobom, te uronili u prekrasan stari dio; odisao je nevjerovatnim ugođajem koji je teško pretočiti u riječi. Ne radi se o perfektnoj očuvanosti niti o nečemu dosad neviđenom, već jednostavno o skladu života u tom dobro očuvanom povijesnom središtu koje ni najmanje ne nalikuje muzeju, već nekom »gradu u gradu«.

Nauživali smo se te ljepote i smirenosti, pojeli svoje sendviče ispod stabla na glavnom trgu

Riječ-dvije o Lihtenštajnu (iz knjige »Switzerland«, Lonely Planet):

- Lihtenštajn je četvrta najmanja europska država (nakon Vatikana, Monaka i San Marina).
- Jedina je država na svijetu koja je nazvana po onome tko ju je kupio.
- Lihtenštajnska je vojska posljednji put bila u akciji 1866. i tada ni jedan od njenih 80 vojnika nije nastradao. Štoviše, iz akcije se vratio 81 vojnik jer im se pridružio jedan talijanski. Ubrzo nakon toga vojska je raspuštena.
- Zbog niskih poreza, u državi je prijavljeno oko 75 000 tvrtki, dvostruko više od broja stanovnika (oko 36 000).

Spoj livada i okomitih stijena

staroga dijela i otputili se dalje, prema našem cilju La Chaux-de-Fonds. Krajolici pomalo podsjećaju na Gorski kotar – crnogorične šume, planinske zaravni, livade, samo što je sve neusporedivo urednije. U samo predvečerje, s mrakom, stigli smo u La Chaux-de-Fonds. Centar grada nije velik, a sam je grad veličine Bjelovara. Najveći je grad kantona Neuchatel, a istodobno i najviše smješten grad u Švicarskoj: izohipsa od tisuću metara nadmorske visine prolazi samim središtem. Dok smo polako napredovali od ruba prema središtu, taj nas je dotad gotovo posve nepoznat grad sve više iznenađivao. Najviše nas je začudila široka »avenija« koja se proteže s kraja na kraj grada. Takvo što možda bi se moglo očekivati u nekom povijesnom središtu Kanade ili SAD-a, ali ne u Švicarskoj.

Sve tako čudeći se stigli smo i do svojih prijatelja, koji žive na obronku u »poludvorcu« – kako su to lijepo zaključila djeca. Naime, umjesto dva

tornja, koliko ima susjedna zgrada-dvorac iz 19. stoljeća, njihova zgrada, suvremenica, ima samo jedan – dakle, prema mišljenju djece, može biti tek poludvorac. Naravno, tu se ne radi ni o kakvom stvarnom dvorcu, već o zgradi s četiri obiteljska stana po švicarskim mjerilima prosječne veličine (stotinjak kvadratnih metara). Izgrađena je za potrebe više srednje klase koja je u doba gradnje donosila prosperitet gradu. Osnovna djelatnost kojom su se ljudi bavili bili su satovi. Ako niste znali – a ja nisam – La Chaux-de-Fonds je, zajedno sa susjednim Le Locleom, središte švicarske urarske industrije i većina najpoznatijih marki, od L. Pateka do Tissota i drugih, potječe baš iz te planinske kotline. Velik dio starog dijela grada – nastalog sredinom 19. stoljeća – određen je upravo izradom satova, gospodarskom granom koja je bila nositelj gradskoga prosperiteta sve do kraja 20. stoljeća kada se stanovništvo pomalo počelo iseljivati u veće gradove. Naime, pri izgradnji grada

primijenjeno je za 19. stoljeće revolucionarno načelo, prema kojem se satovi nisu izrađivali u tvornicama, već u kućama/zgradama u kojima su radnici i živjeli. Zato su se u nižim katovima nalazili stanovi, a u višima, gdje je bilo više svjetla, radionice opremljene natprosječno velikim prozorima. Zbog potrebe za svjetlom, kuće nisu građene tako blizu jedna drugoj kao u drugim gradovima, a ulice su bile šire i radi lakšeg čišćenja snijega. Sve te posebnosti, i dan danas vidljive u gradskom dizajnu, bile su razlog da se grad uvrsti na UNESCO-vu listu zaštićene kulturne baštine.

Uz već spomenuti gradski dizajn, koji je najveći gradski turistički adut, vrijedi spomenuti i muzej mjerenja vremena, prvi takve vrste u svijetu, te dva svjetski poznata sina toga grada, Louisa Chevroleta (1878. – 1941.), automobilstičkog trkača i osnivača automobilske kompanije Chevrolet, i Charles-Édouarda Jeanneret-Grisa, arhitekta svjetskoga glasa, poznatijeg pod imenom Le Corbusier (1887. – 1965.).

No, kako zaista ne bi bilo u redu posjetiti Švicarsku a ne zaći barem malo u planine, zamolili smo svoje domaćine da nas povedu na izlet. S nama su pošli Marion i njezin sin Samuel, dok je ostatak njihove obitelji, nažalost, morao propustiti izlet. Marion je kao iskusna planinarka brzo odabrala cilj – Creux du Van, stjenovit amfiteatar na južnom rubu kantona Neuchâtel, tridesetak kilometara od grada. Ekipa se sastojala od šest osoba, pa smo se morali podijeliti u dvije skupine – moja obitelj i ja krenuli smo autom i sa sobom povelj Samuela da zabavlja mlađe članove obitelji, a Marion je krenula vlakom. Treba naglasiti da Švicarci sve uzimaju jako ozbiljno, pa tako i prijevoz željeznicom. Naime, uz iznimku najviših planinskih krajeva, gdje je nešto više autobusnih linija, Švicarci se ponajviše voze vlakom. A vožnja vlakom, suprotno prevladavajućem mišljenju, uopće nije skupa. Za ilustraciju, većina se Švicaraca služi godišnjom željezničkom iskaznicom koja im na svim linijama omogućuje popust od

Tako je i bilo! Ubrzo smo stigli na lijepu, prostranu livadu koja je nudila vidik kakav smo samo mogli poželjeti! Ispod nas je bio cijeli amfiteatar, a u daljini smo vidjeli brda Jure s francuske strane granice. Livada i sunce mamili su nas na otkrivanje mjesta s najljepšim vidikom, a zatim i na izležavanje među mirisnim cvijećem

VANJA RADOVANOVIC

Staza uz rub amfiteatra

50% pa su cijene karata praktično jednake onima u Hrvatskoj! Naravno, u sve to treba uračunati i cijenu iskaznice, no ona se isplati već nakon nekoliko vožnji. Osim toga, vlakovi na većini linija voze svaki sat, i to čak do sela s manje od tisuću stanovnika, baš kao u blizini La Chaux-de-Fonds.

Na dan našeg izleta željezničke su veze bile tako posložene da smo mi s automobilom bili malo brži od vlaka pa smo se od svoga polazišta, planinarskog doma Ferme Robert, stigli vratiti do željezničke postaje Noiraigue do koje je Marion putovala vlakom. Budući da je posrijedi regionalna linija i da je bio ponedjeljak prijedodne usred ljeta, očekivao sam vlak od dva do tri vagona i nekoliko putnika koji će izaći u tom malo većem selu. Na moje veliko iznenađenje pojavio se vlak od šest vagona iz kojih su počeli kuljati planinari! Na kraju ih je iz vlaka izašlo stotinjak, no nije to bila organizirana skupina, već pojedinci i grupice koje su se razmijele okolnim stazama. Bilo je ljeto i ljudi su krenuli vlakom na izlet. Eh, tako smo i mi nekad putovali, dok nije bilo toliko automobila, a bilo je više vlakova!

Kad smo se svi skupili na odredištu i obukli gojzerice, bilo je krajnje vrijeme za početak planinarenja jer je unatoč srpnju i neznatnoj nadmorskoj visini (oko 1000 metara) planinski zrak bio vrlo svjež. Između drveća već se nazirao planinski amfiteatar koji nas je mamio. Plan je bio ući u

»kotao« i kušati vodu s izvora Fountain Froide (temperatura vode je cijele godine 4 °C!) te se potom jednom od staza popeti uz stranicu amfiteatra, napraviti polukrug uz njegov gornji rub i spustiti se drugom stranom.

Do izvora smo stigli već za dvadeset minuta i kušali izvrsnu ledenu vodu od koje zubi trnu. Nažalost, zbog visoke crnogorične šume izvoru je nedostajalo ono čemu smo se jako veselili, vidik na okolne padine... šteta! No, tješili smo se da ćemo sve to nadoknaditi kad se popnemo na gornji rub amfiteatra.

Uspon je trajao malo više od sat vremena. Hodali smo strmom stazom kroz gustu šumu koja pomalo podsjeća na šume u Gorskom kotaru. Pretkraj smo već željno iščekivali odmor, koji smo si i priuštili prije izlaska na završnu zaran. Prizori što smo ih uspijevali uhvatiti između drveća nagovijestili su nam nešto prekrasno!

Tako je i bilo! Ubrzo smo stigli na lijepu, prostranu livadu koja je nudila vidik kakav smo samo mogli poželjati! Ispod nas je bio cijeli amfiteatar, a u daljini smo vidjeli brda Jure s francuske strane granice. Livada i sunce mamili su nas na otkrivanje mjesta s najljepšim vidikom, a zatim i na izležavanje među mirisnim cvijećem. Tako smo ostali sat i pol, no vjerujem da se nitko ne bi bunio ni da smo ostali trostruko duže. Vidici, meka trava, sunce... neodoljivo! Posebno odušev-

Skupna fotografija na rubu amfiteatra

ljava kontrast mekih zaobljenih livada i stjenovite dubine koja se neposredno nadovezuje na njih.

Valjalo je i radi vidika ići dalje, na drugu, alpsku stranu, ali i zbog prvih oblaka koji su se velikom brzinom okupljali oko susjednih brda. Za četvrt sata popeli smo se na najviši vrh brda, travnati, blago zaobljeni Mont Soliat (1450 m), suštu suprotnost obližnjem ponoru. Nažalost, alpski su vrhunci bili skriveni u sve tmurnijim oblacima, koji su svojom tutnjavom dali naslutiti dolazak nevremena.

Uživali smo u vidiku još desetak minuta, a zatim se najvećom brzinom stali spuštati – zaista se ne bi bilo pametno izložiti gromovima na tako prostranoj ravnici.

Za jedva pola sata bili smo već duboko u šumi, kod gostionice Les Oevillons, gdje je već bilo posve jasno da se radilo o lažnoj uzbuni – gromovima nije bilo ni traga, a oblaci su se lijeno razilazili nebom na kojem su se već vidjeli plavi »otočići«. Za daljnjih pola sata bili smo već na svojem ishodištu, domu Ferme Robert, taman s prvim zrakama sunca. Degustirali smo i lokalne voćne kolače (dobri su!), razgledali kako se pune boce apsinta (nismo ga kušali!), dok su se djeca igrala na livadi. Iako je bila sredina ljeta, s nailaskom kasnog popodneva zrak je postao vrlo svjež pa smo na povratku u automobilu uključili grijanje. U mislima smo ponovno vrtjeli svježije sjećanje

na prekrasnu livadu i nesvakidašnje vidike prema stjenovitom amfiteatru.

Već sutradan put nas je vodio dalje, u srce Francuske, pa smo se morali pozdraviti sa švicarskim brdima i svojim domaćinima, uz nadu da ćemo neki sljedeći put poći u još više i još spektakularnije švicarske planine.

INFORMACIJE

Zanimljivi linkovi:

- Članak na Wikipediji o Creux du Vanu (http://en.wikipedia.org/wiki/Creux_du_Van), na engleskom
- Članak na Wikipediji o La Chaux-de-Fonds (http://en.wikipedia.org/wiki/La_Chaux-de-Fonds), na engleskom
- Članak na Wikipediji o Bielu/Bienneu (<http://en.wikipedia.org/wiki/Biel>), na engleskom
- Međunarodni muzej mjerenja vremena (<http://www.chaux-de-fonds.ch/en/musees/mih>), na francuskom
- Članak na Wikipediji o Louisu Chevoletu (http://en.wikipedia.org/wiki/Louis_Chevrolet), na engleskom
- Članak na Wikipediji o Le Corbusieru (http://en.wikipedia.org/wiki/Le_Corbusier), na engleskom

Na vrhu Kleka

Željko Brdal, Zagreb

Iskustvo slijepoga planinara

Klek je istaknuta planina na istočnom rubu Velike Kapele, iznad grada Ogulina. Premda nije osobito visok ni površinom velik, jedno je od najatraktivnijih i najpopularnijih planinarskih odredišta u Hrvatskoj. Ima oblik 3 – 4 km dugog hrpta strmih strana. Padine su mu od podnožja pa do 1000 metara visine pokrivene šumom, dok se ispod planine prostire više širokih livada. Međutim, pozornost promatrača, s koje se god strane prilazi Kleku, privlači njegova vršna, 200 metara visoka stjenovita glava. Stijene su mjestimice okomite, pa i prevjesne, i zato je Klek ujedno i popularno penjaliste. Gledan s juga, Klek se doimlje kao usnuli div kojemu su stijene Klečice noge, a vršna stijena glava. Prema narodnoj predaji, vrh Kleka okupljalište je vještica u olujnim noćima pa su one postale svojevrsan simbol Kleka i Ogulina.

Klek i Ogulin imaju važnu ulogu u povijesti hrvatskog planinarstva, o čemu govori i činjenica da se obris Kleka nalazi u znaku Hrvatskoga planinarskog saveza. Poznato je da je profesor matematike iz Graza Johannes Frischauf posjetio 1874. Klek, oduševio se njegovom ljepotom i predložio dvojici domaćih ljudi koji su ga ugostili u Ogulinu da u Hrvatskoj osnuju planinarsko društvo po

uzoru na ono koje je već postojalo u Beču. Ta su dvojica bili časnik Bude Budisavljević i Ivan Mažuranić, sin bana pučanina i otac Ivane Brlić Mažuranić. Uglavnom, njih su dvojica prionuli da se osnuje Hrvatsko planinarsko društvo u Zagrebu krajem 1874. Hrvati su deveti narod svijeta koji je osnovao svoje planinarsko društvo. Drugi je razlog što Klek ima važnu ulogu u povijesti planinarstva činjenica da su alpinisti između dva svjetska rata u stijeni Kleka izveli brojne atraktivne uspone i tako utrljali put razvoju klasičnog alpinizma u Hrvatskoj.

Na Kleku sam prvi put bio pretprošle godine, kada sam sudjelovao na izletu planinarske grupe »Gojzki« HPD-a »Željezničar«. O tom su izletu, koji je ujedno bio i vježba Stanice planinarskih vodiča Zagreb, objavljeni članci u časopisima »Vidici« i »Hrvatski planinar«. Po dolasku do doma podno vrha Kleka članovi skupine mogli su se odlučiti hoće li ići na vrh ili će ostati kod planinarskog doma. Budući da je na vrh krenulo 40-ak planinara i planinarki, iskusnih i manje iskusnih, vodiči izleta procijenili su da taj put ne idem na vrh. Za one koji ne znaju, do vrha vodi strma staza koja je osigurana planinarskim užetom i sajlom.

Vjerujem da je želja svakog planinara popeti se na njegov vrh. Tako sam i ja odlučio da ću se kad-tad popeti na vrh Kleka te sam se za pomoć obratio Alanu Čaplaru koji je na izletu 2012. vodio vježbu planinarskih vodiča. I kao što kaže stara narodna poslovice – tko čeka taj i dočeka.

Alan me poveao s planinarskim vodičem Davorom Banićem koji dotad nije imao iskustva u vođenju slijepog planinara. Osim njega, na izletu sam upoznao i planinarskog vodiča Eugena Zobaja. Moji su vodiči ponijeli hrpu planinarske i vodičke opreme kako bi me što bolje osigurali od eventualne ozljede ili, nedajbože, pada. Koristim se prilikom da im se obojici zahvalim za pomoć i razumijevanje te da ih pohvalim za odlično vođenje.

Na izlet smo pošli 8. rujna 2013. Automobilom smo brzo stigli do Ogulina, a potom do sela Bjelskog, koje je bilo početna točka uspona.

EUGEN ZOBAJ

Priprema kod doma na Kleku

Autor (u sredini) s vodičima
nadomak vrhu Kleka

Staza uglavnom prolazi šumom, lagano se uspinje i može se svladati bez većih napora. Za razliku od moga prošlog uspona na Klek, ovaj sam put imao dojam da smo doletjeli do doma. Možda su tu prste uplele klečke vještice? No, istini za volju, bila su nas samo trojica za razliku od prethodnog uspona u kojem je sudjelovalo 110 planinara.

Taj sam dio prošao tehnikom štapa. Pratitelj ispred mene drži u ruci vrh štapa na kojem se nalazi zaštitna kapica, a ja držim ručku. Po štapu znam uspinjemo li se ili spuštamo i skreće li staza lijevo ili desno. Osim toga, slijepog planinara njegova videća pratnja upozorava na prepreke poput većih izbočenih stijena, vododerina i kanala, prepriječenog debla i slično. I pratnja i slijepi planinar drže štap u istoj ruci, a gumena kapica na vrhu služi kao zaštita od ozljeđivanja pratnje tijekom spuštanja. Drugi mi je štap oslonac kojim »gledam« stazu tijekom hodanja i pruža mi sigurnost prije nego što zakoračim. Na zahtjevnim dijelovima staze štap-oslonac držim u desnoj ruci, a na laganim dijelovima staze obično mijenjam ruke. Na temelju dosadašnjih planinarskih iskustava mogu napisati da mi je spuštanje u pravilu zahtjevniji dio izleta.

Kod doma smo se presvukli, okrijepili te se kratko odmorili i zadržali toliko koliko je bilo

potrebno da se pripremi oprema za uspon. Navukao sam pojas i dobio kacigu, a zahvaljujući iskustvu sa sajlama na Dragojlovoj stazi u Samoborskom gorju, uzeo sam i rukavice. Prvi dio staze nakon doma prošli smo tehnikom štapa bez većih zastoja i teškoća.

Kad smo stigli do početka strme staze koja je osigurana rukohvatom od užeta, stavio sam kacigu, a vodiči pratitelji dodatno su me osigurali s dva užeta. Vodič koji se kreće ispred drži užu koje je učvršćeno za moj pojas, a drugo se užu karabinerima priključuje za sajlu ili rukohvat. Kretali smo se u etapama. Davor se popeo do nekog mjesta, stabilizirao se i potom bih se ja uz pomoć rukohvata i uz Eugenovo osiguranje popeo do Davora. Tu bih pričekao, a zatim za Davorom krenuo do sljedećeg stajališta. Na usponu prema vrhu Kleka ima mnogo detalja pa me kaciga dobro čuvala kako ne bih glavom »markirao« stijene. Tijekom odmora na klečkom helidromu zatekli smo nekolicinu planinara i planinarki svih uzrasta, a posebno sam zapamtio djeda s dvoje unuka petogodišnjaka. Poslije smo se osvjedočili da su se također uspeli na vrh Kleka. Rukavice štite dlanove, znoja ima kao u priči, a ja svako malo pitam ima li još mnogo (naravno da je odgovor uvijek bio »još malo«). Strmo je pa nos struže po podlozi, krećem se

Kretanje po osiguranom putu prema vrhu Kleka

pazeći da nastavim s hodom tek kada su mi tri točke čvrsto na uporištu.

Stižemo na dio na kojem je sajla, a potom vrlo brzo na sam vrh Kleka. Tek što smo stigli na vrh napale su nas tisuće letećih mušica koje su nam onemogućile bilo kakav duži boravak na vrhu. Uši, oči, usta, nos... tim otorinolaringologa imao bi posla da smo duže ostali na vrhu. Ovako smo ih samo iščakali ili ispuhali. Još dvoje planinara našlo se u tom živom oblaku pa smo nakon među-

sobnog fotografiranja krenuli nizbrdo. Vodiči su mi opisali vidik i dubinu koja okružuje vrh. Iako sam bio umoran od uspona strmom stazom, uz pomoć mojih vodiča spuštanje je proteklo bez ozbiljnijih teškoća. Naravno, spuštanje je zahtjevnije, što zbog umora od uspona, što zbog činjenice da tada doslovno stupam u prazno te mi je kretanje usporeno. Vodič Eugen bio je ispred mene, a vodič Davor me osiguravao užetom. Oprezno, ziheraški, polako, bez žurbe i uz najveću pozornost pri svakom koraku. To je opis spuštanja slijepog planinara po strmoj stazi kao što je ova prema vrhu Kleka.

Tijekom spuštanja imali smo nekoliko kraćih odmora. U završnom sam dijelu sâm sebi sličio na natjecatelja »Igara bez granica« jer sam se razmjerno brzo natraške spuštao držeći se za ruko-hvat. U domu smo se počastili pićem, a iz ruksaka ićem. Uslijedilo je spuštanje do Bjelskoga, gdje nas je čekao auto. Za nagradu smo se u hotelu »Frankopan« u Ogulinu počastili najboljim palačinkama kontinentalne Hrvatske. Tamo nude pedeset vrsta palačinki, a nas smo se trojica prepustili uživanju u orahovim varijantama. U Zagreb smo se vratili sretni i zadovoljni.

Nadam se da će mi 2014. vjetar s Dinare ispu-niti još jednu planinarsku želju.

Oprezan silazak, korak po korak

Stoljeće senjskog planinarstva

Nada Turina, Senj

Hrvatsko planinarsko društvo osnovano je 1874., čime su Hrvati postali deveti narod u svijetu koji ima planinarsku organizaciju. Osnivači i prvi članovi HPD-a bili su istaknuti kulturni radnici i znanstvenici. Među osnivačima HPD-a bio je i dr. Petar Matković, rođen 1843. u Senju. Vjerojatno njegovom zaslugom, HPD je 1878. u Senju imao povjerenika. Bio je to profesor Viktor Mihaljević.

Krajem 19. stoljeća odlukom Središnjice HPD-a počele su se osnivati podružnice HPD-a u mjestima izvan Zagreba – u Gospiću, Požegi i drugdje. HPD je tako djelovao do 19. lipnja 1941., kada su raspuštena planinarska društva i podružnice te je osnovano jedinstveno Hrvatsko planinarsko društvo NDH, koje je djelovalo u ratnim uvjetima. Tri godine poslije Drugoga svjetskog rata planinarski je rad obnovljen osnutkom Planinarskog saveza Hrvatske (danas Hrvatskog planinarskog saveza) i osnivanjem mnogih samostalnih planinarskih društava i klubova.

Krajem 19. i u prvoj polovici 20. stoljeća važnu ulogu u hrvatskom planinarstvu imao je dr. Ivan Krajač, na čiji je poticaj 30. studenoga 1913. u Senju osnovana HPD-ova podružnica »Senjsko bilo«. Prvi predsjednik podružnice bio je odvjetnik dr. Stanko Chudoba, a tajnik Scarpa. Tijekom djelovanja podružnice predsjednici su bili još Franjo Krajač i Vinko Pleše. Glavne aktivnosti podružnice bile su okupljanje članstva, organiziranje izleta te markiranje i uređenje staza na području Senjskog bila i sjevernog Velebita. Članovi društva održavali su kolibu na Rujicama koju su 1912. izgradila braća Franjo i Ivan Krajač te Konrad Nabršnigg. U opisu jednog izleta na Senjsko bilo spominje se da podružnica 1922. ima 120 članova.

Prigodom obilježavanja stote obljetnice organiziranog planinarstva na području Senja vrijedi spomenuti i djelovanje drugih podružnica i društava.

U Svetom Jurju osnovana je 1928. podružnica HPD-a pod imenom »Zavižan«. Predsjednik je bio

Članovi senjske podružnice HPD-a, osnovane 1913. godine, na Vratniku

Izložba povodom 30. obljetnice PD-a »Zavižan« 1980.

Dan hrvatskih planinara na Mrkvištu 2006., kojemu je domaćin bio HPD »Zavižan«

Šime Vidmar, tajnica Marija Sabljak, a blagajnica Malvina Škrgatić. Prve godine podružnica je imala 28 članova, a prestala je s radom 1935.

U Starigradu je 1929. osnovana podružnica »Gromovača«. Predsjednik joj je župnik Franjo Ljubičić, a tajnik Vinko Bačić. Župnik Ljubičić 15. kolovoza 1927. dovodi oko 200 stanovnika Starigrada, Klade i Oltara na otvorenje Krajačeve kuće na Zavižanu i ispred nje služi glagoljsku misu. Sve je to ponovio i na otvorenju Rossijeve kolibe u Rožanskim kukovima 15. kolovoza 1930. Podružnica prestaje s radom 1935.

Početkom 1960. u Krasnu je osnovan PD »Rajinac«, koji uz manje prekidе djeluje i danas. Među njegove veće uspjehe spada uređenje i održavanje planinarske kuće »Apatišan« te uređenje i markiranje planinarskih staza u okolici Krasna.

Želja većeg broja Senjana za odlaskom u planine rezultira osnivanjem PD-a »Zavižan« 4. svibnja 1950. Društvo do danas djeluje pod tim imenom. Prvi predsjednik bio mu je Lovro Stanišić, a poslije tu dužnost obavljaju Branko Prpić, Ambroz Rivoški, Milan Tomljanović, Teodor Kren, Branko Martulaš, Ivica Tomljenović, Mirko Belavić, Jure Tomljanović, Željko Matijević i sada

Kako je obilježeno stoljeće senjskog planinarstva

Proteklu, 2013. godinu, članovi PD-a »Zavižan« posvetili su obilježavanju stoljetnice planinarstva na području Grada Senja. Tim povodom organizirano je više akcija, a središnja četiri događanja održana su u listopadu i studenome.

U Gradskoj knjižnici Senj predsjednica »Zavižana« Neda Turina otvorila je 14. listopada izložbu fotografija o senjskom planinarstvu. Bile su izložene fotografije iz 1914., brojne fotografije o planinarstvu u prošlom stoljeću i nove. Na izložbi su predstavljena i priznanja koja je Društvo primilo za svoj rad od Grada Senja i HPS-a. Otvorenje izložbe uveličali su svojim nastupom vokalno instrumentalna skupina »Bonaca« i učenici osnovne i srednje škole, koji su čitali pjesme o Velebitu. O povijesnom razvoju planinarstva na području Senja govorio je Mirko Belavić.

U Senjskoj dragi, kod lovačkog doma u Perdasima, okupilo se 20. listopada sto šezdeset planinara iz trinaest društava, odakle su se autobusom i osobnim vozilima odvezli u zaselak Žukalj te odatle pješke krenuli

do Rujica, podno Jadičeve plani na obroncima Senjskog bila, gdje su 1912. braća dr. Ivan i Franjo Krajač te Konrad Nabršnigg sagradili kolibu, prvi objekt namijenjen planinarima. Mirko Belavić održao je povijesni sat, nakon čega su planinari hodali preko Jakovljeva krča i senjskog Alana (gdje je obitelj Biondić nudila svoje proizvode) do lovačkog doma u Perdasima. Tu je druženje nastavljeno uz planinarski grah te slavljeničke torte i kolače koje su pripremile vrijedne članice Društva. Veselje je nastavljeno uz živu glazbu do večernjih sati.

Zajedno s Maticom hrvatskom, Ogranak Senj, senjski su planinari 26. studenoga organizirali predstavljanje knjige Ane Lemić »Sela i stanovi na Velebitu – svjedočanstva života od nastanka do nestanka«. U nazočnosti velikog broja planinara i građana o knjizi su govorili Josipa Velić i Ivo Velić, urednik knjige, a Mirko Belavić pročitao je osvrt na knjigu lektora knjige Ante Murna. Nazočnima se obratio i dopredsjednik Matice hrvatske Stjepan Sučić. Autorica je istaknula da je više od dvade-

Neda Turina. Tajnici su bili Božo Modrić, Ivica Tomljenović, Branko Martulaš, Ante Baričević, Mladen Atanasić, Ana Lopac i sada Bosiljka Filipović.

Članovi upravnog odbora rade na nekoliko zadaća. Prva je bila omasovljenje Društva učlanjivanjem što većeg broja građana Senja, posebno mladih. To je briga svih upravnih odbora do danas, što se vidi po broju članova:

1950. 50 članova,

1959. 145 članova,

1981. 173 člana,

1989. 412 članova,

2000. 179 članova.

Sada društvo ima 250 članova, od čega je 40 mladih.

Nakon osnutka društva članovi su veliku brigu i trud ulagali u izgradnju objekata za prihvrat planinara. U razdoblju od 1951. do 1953. gradi se dom na Zavižanu, od 1963. do 1965. planinarska kuća »Sijaset« (u novije je vrijeme dograđena i sada ima 26 postelja). U trošnom šumarskom objektu na Velebitu uređena je prije osam godina planinarska kuća »Mrkvište«, sa 63 postelje. Kuća je otvorena 2006. kada je »Zavižan« bio domaćin Dana hrvat-

Svečana skupština održana 30. studenoga 2013. povodom 100. obljetnice planinarstva u Senju

Prigodni izlet do kuće obitelji Krajač na Rujicama

set godina obilazila Velebit sakupljajući materijale za knjigu. Bilježila je datume posjeta, prikupljala podatke, fotografirala kuće i sela te razgovarala s preostalim mještanima. Knjiga je aktualno svjedočanstvo o stanju građevnog fonda i mjesta u poodmaklom razdoblju napuštanja, izumiranja i nestajanja naše baštine, o kojoj toliko toga i ne znamo, ali i ne brinemo se dovoljno. Predstavljanje knjige svojim su glazbenim nastupom obogatili učenici senjske glazbene škole i Mile Butković, koji je čitao stihove tematski vezane uz Podgorje i Velebit.

Organizirano planinarstvo na području Senja počinje 30. studenoga 1913. kada je osnovana Podružnica HPD-a »Senjsko bilo«. Jedno stoljeće poslije, 30. studenoga 2013., održana je u Domu kulture Milutina Cihlara Nehajeva svečana skupština PD-a »Zavižan«. O razvoju planinarstva na području Senja govorila je predsjednica društva Neda Turina.

Predsjednik Planinarskog saveza Ličko-senjske županije Gojko Crnković uručio je članovima Društva

priznanja Hrvatskoga planinarskog saveza, i to: Brončani znak Elzi Žunić i Vladimiru Žuniću, Srebrni znak Branki Rončević i Nedi Turini te Zlatni znak Mileni Miškulin. Petnaestero članova dobilo je priznanje Društva za svoj rad. Četrdeset i sedmero pojedinaca i organizacija dobilo je zahvalnicu za pomoć planinarima u izvršavanju njihovih brojnih zadaća. U glazbenom programu nastupila je ženska klapa »Forca«.

U drugom dijelu skupštine senjski su planinari predstavili knjigu Helene Knifić Schaps »Velebit arhitektonski – pučka gradnja u dijelovima sjevernog i srednjeg Velebita«. Autorica je godinama istraživala pučku gradnju na Velebitu. U knjizi govori o planini, klimi, naseljavanju, životu nekad i danas i terenskim istraživanjima pučke gradnje na Velebitu. Autorica je istaknula da je knjigu pisala sa željom da pobudi svijest o vrijednosti pučke gradnje, koja je dio hrvatskoga nacionalnog identiteta, a u prostoru u kojem je izražena depopulacija.

Druženje je završeno uz mali domjenak i razgovore o predstavljenoj knjizi.

Mirko Belavić

skih planinara. Prošle smo godine uz kuću izgradili otvoreno sklonište s četiri postelje. U zgradi Osnovne škole Krivi Put uređeno je 1986. sklonište za planinare. Obnovili smo ga 1995., a 2006. opskrbili s 18 postelja. Prošlih godina sudjelovali smo i u obnovi i uređenju doma »Miroslav Hirtz« u Jablancu, Rossijevog skloništa u Rožanskim kukovima i uređenju planinarskih soba u objektima na Alanu i u Krasnu.

Društvo se skrbi i o uređenju i markiranju planinarskih staza na području Senjskog bila i sjevernog Velebita. Uredili smo Senjsku obilaznicu, čija se trasa proteže od Sibinja, preko Krivog Puta, Vratnika, Senjskog bila i Sijaseta do kule Nehaj. Dugačka je 50 km i ima 10 kontrolnih točaka (može se prijeći za oko 20 sati hoda).

Svake godine planiramo brojne pohode, kako u hrvatske planine, tako i u planine susjednih država. Posebno ističemo svoje logorovanje u Štirovači (posljednjih godina na Mrkvištu), koje

se organizira neprekidno od 1978. Uz pomoć djelatnika Šumarije Senj, koja osigurava sadnice i stručnu pomoć, članovi Društva posadili su dosad desetke tisuća sadnica crnoga bora u području Krivog Puta, Stolca i Oltara.

HPD »Zavižan« kao cjelina i članovi pojedinačno dobili su brojna priznanja. Navedimo neka od njih: Povelja Grada Senja (dvaput), Plaketa HPS-a 2000., posebno priznanje HPS-a 2008. te 2006. priznanje HPS-a za najbolje organiziranu akciju povodom proslave

Dana hrvatskih planinara. Naših 29 članova primilo je za svoj uspješan rad Brončani znak HPS-a, 20 njih Srebrni znak, 13 Zlatni znak i 3 člana Plaketu HPS-a.

Iz svega navedenog vidi se koliki trud članovi Društva ulažu u razvoj i unaprjeđenje planinarstva. Nadamo se da će i buduće generacije planinara nastaviti ovako uspješan rad na dobrobit planinarstva uopće, upознаvajući hodanjem planine i dolove naše prelijepe Hrvatske.

Članovi »Zavižana« u Senju povodom otvorenja prigodne izložbe

Devedeseta obljetnica HPD-a »Bjelašnica 1923« u Sarajevu

Tomislav Batinić, Sarajevo (BiH)

1923. – 1945.

Sarajevo je poslije Prvoga svjetskog rata bilo središte cjelokupnoga planinarskog života u Bosni i Hercegovini te se bez ustručavanja može reći da je povijest planinarstva u BiH između dva rata ustvari povijest planinarskih organizacija grada Sarajeva. Jedna od tada utemeljenih planinarskih organizacija bilo je i Hrvatsko planinarsko društvo »Bjelašnica« (u daljnjem tekstu: Društvo) koje je 2013. obilježilo 90. obljetnicu svoga utemeljenja i 15. obljetnicu obnove rada.

O Društvu su tijekom njegova djelovanja povremeno objavljivani prigodni tekstovi u planinarskoj publicistici, kao i u društvenim medijima. Istaknuti planinari Ivan Rengjeo, Josip Fleger, Halid Čaušević, Željko Poljak i drugi afirmativno su kazivali o djelovanju Društva na prostorima Sarajeva, BiH, Hrvatske, pa i šire.

Odobrenjem Pokrajinske uprave za BiH dopušteno je utemeljenje HPD-ove podružnice »Bjelašnica« na poticaj skupine planinara iz Sarajeva. Ona se prvi put sastala 21. travnja 1923. i izabrala ovaj upravni odbor: predsjednik prof. Milan Leinert, tajnik prof. Ivan Rengjeo, rizničar Rikard Ješko, poštarski savjetnik. Za odbornike su izabrani: Ilija Dizdarević, učitelj Trgovačke škole i Stipo Sukić, bankovni činovnik. Konstituirajuća skupština održana je 8. lipnja iste godine. U organizacijskom smislu Društvo je bilo sastavni dio HPD-a u Zagrebu, tj. jedna od njegovih glavnih podružnica. Treba istaknuti da su se sarajevska društva s hrvatskim predznakom, pa tako i ovo društvo, naslanjala i povezivala s Hrvatskim kulturnim društvom »Napredak« u Sarajevu, što će posebice doći do izražaja nakon obnove rada 1998. godine.

Između dva svjetska rata Društvo je izraslo u respektabilnu planinarsku organizaciju te svojim djelovanjem ostavilo dubok trag u razvitku planinarstva u BiH, zahvaljujući ponajprije smišljeno vođenoj planinarskoj promidžbi, temeljitoj obradi

nekoliko značajnih planinskih prostora, naročito Čvrstnice i Bjelašnice, izgradnji infrastrukture (planinskih objekata i markiranih staza), organiziranju planinarskih izleta, pohoda, tečajeva i skijaško-sanjkaških natjecanja, radu fotosekcije i ustroju društvene knjižnice s oko tisuću naslova, od kojih oko 500 s planinarskim sadržajem. Društvo je primalo časopise »Hrvatski planinar«, »Prirodu« te glasila njemačkoga, talijanskoga i bugarskoga planinarskog saveza. Povremeno su organizirane društvene zabave (pokladni balovi, Martinje) i velike društvene manifestacije (otvaranje planinskih objekata, društvene skupštine, dan planinara i obljetnice). Društvo je sudjelovalo u izdavanju planinarske literature (vodič Kroz planine Bosne i Hercegovine), a u svojim je redovima imalo istaknute visokogorske planinare, alpiniste i planinarske pisce.

Godina 1938. bila je prekretnica u društvenoj povijesti jer je tada iznesen poticaj o fuziji »Društva planinara u Bosni i Hercegovini« (DP u BiH; veoma jako planinarsko društvo, utemeljeno 1921. u Sarajevu) s Hrvatskim planinarskim društvom u Zagrebu, zapravo s njegovom podruž-

Sanjkaško natjecanje na Trebeviću 21. 2. 1932.

nicom »Bjelašnica« u Sarajevu. Razlozi za fuziju, kako 1941. u tekstu »Prilozi za povijest planinarstva u BiH – Društvo planinara u BiH« ističe dr. Josip Fleger, bili su ovi: »HPD je u prvom redu najveće planinarsko društvo i po broju podružnica i po broju planinarskih objekata, po prostranstvu svoga djelovanja, odnosi između oba društva bili su uvijek, ne samo srdačni, nego najuže povezani, zajednička suradnja u Savezu planinarskih društava, neprekinuta osobna i međudruštvena veza između članstva društava, u Društvu planinara BiH u znatnom broju članovi su bili Hrvati...« No, ostvarenju poticaja ispriječila su se i pojedinačna oportuna stajališta. Nakon dužeg vremena tijekom kojeg su se vodile društvene rasprave o potrebi i mogućnostima fuzije, kako među članstvom tako i u tijelima upravljanja obaju društava, 18. studenoga 1940. donesena je u prostorijama Hrvatskoga pjevačkog društva »Trebević« skupštinska odluka o fuziji tih dvaju društava. U Odluci se navodi »da se Društvo planinara BiH ujedinjuje s HPD-om i u tu svrhu prenosi svu svoju pokretnu i nepokretnu imovinu u HPD, ujedinjenje (fuziju) s HPD-ovom podružnicom 'Bjelašnica' Sarajevo izvršit će Upravni odbor DP u BiH u roku od mjesec dana, svi dosadašnji članovi DP u BiH postaju članovima HPD-a sa svim pravima koja članovi imaju u HPD-u«.

Ovom je fuzijom HPD dobio sve podružnice »Društva planinara u BiH« i njegovih 14 kuća. Međutim, 1941. godine vlast NDH raspustila je PD »Prijatelj prirode« Sarajevo i njegova je imovina predana Radničkoj komori, koja nije bila

Otvorenje planinarske »Josipove« staze 1934.

u stanju gospodariti tom imovinom te je u daljnjem postupku, uz suglasnost Radničke komore, predana HPD-u kako bi se objekti sačuvali od propasti. Prema tome, ukupno je bilo 27 planinarskih objekata na području djelovanja HPD-a u Sarajevu, od kojih je samoj »Bjelašnici« pripadalo njih 20 (dijelom vlastitom gradnjom, dijelom preuzetih na upravljanje nakon fuzije s Društvom planinara u BiH i preuzetih od PD-a »Prijatelj prirode«).

Odmah po osnutku NDH dogodile su se znatne promjene ne samo u politici, već i u ostalim oblastima društvenog života, pa tako i u planinarstvu i uopće u tadašnjim sportskim organizacijama. Formirano je jedinstveno Hrvatsko planinarsko društvo te Hrvatski planinarski savez kao središnji planinarski forum za sva hrvatska planinarska društva, čime su se stekli uvjeti za otklanjanje postojećih slabosti u radu (organizacijske rascjepkanosti, antagonizama između pojedinih planinarskih društava na vjerskoj ili nacionalnoj osnovi, odbijanja djelovanja na promicanju planinarstva jednim svrsishodnim pravcem i sl.). Nakon preustroja Društva nastavljen je rad na

Otvorenje doma HPD-a »Bjelašnica« na Bukoviku

promicanju planinarstva, ali je zbog ratnih događanja na samom početku bio znatno ograničen i smanjen. Društveni je odbor sve tekuće poslove rješavao na sjednicama. Terenska djelatnost na obnovi planinarskih objekata na Vranici, Bitovnji, Pogorelici i Zecu nije započela zbog izvanrednih prilika prouzročenih ratom.

Krajem 1941. Društvo je imalo 672 redovna člana, a prema popisu za 1942. bilo je nešto manje od 500 članova. Osim prije spomenutoga prvoga predsjednika Društva prof. Milana Leinerta, tijekom razdoblja od godine utemeljenja do ratne 1941. predsjednici su bili dr. Dragan Turković, dr. Vjekoslav Kušan, prof. dr. Josip Flegler (s najdužim stažem, u dva mandata) i prof. Anto Martinović. Odlukom Povjerenstva za cjelokupni šport i planinarstvo NDH od 25. srpnja 1941. formiran je Savjetodavni odbor HPD-a na čelu s povjerenikom, koji je djelovao u veoma otežanim i kompleksnim uvjetima.

Tragična je bila sudbina planinarskih objekata jer su sve tekovine teškoga dugogodišnjeg rada uništene, sve planinarske kuće, osim njih pet, postale su plijenom drskih provala, paljevine i pustošenja, kao posljedicom ratnih sukoba.

U proteklom ukupnom djelovanju i radu, Društvo je u svojim redovima imalo plejadu izvršnih planinara, od kojih se posebno ističu: prof. Ivan Rengjeo, prof. Milan Leinert, Josip Plaček, Josip Sigmund, Josip Nepomucki, Jozo Klepica, dr. Vjekoslav Kušan, Martin Ivezić, prof. Anto Martinović, akademik prof. dr. Pavao Fukarek, Miroslav pl. Ivanišević, dr. Zdravko Šutej, Suljo Suljagić i drugi.

Planinarska kuća na Čvrsnici 1939.

Značajnije aktivnosti Društva od 1923. do 1942.

- 8. lipnja 1923. održana je utemeljiteljska skupština HPD-ove podružnice »Bjelašnica«;
- 23. ožujka 1924. održana je redovita godišnja skupština Podružnice;
- 5. srpnja 1924. svečano je obilježena 50. obljetnica osnutka i djelovanja HPD-a;
- 20. svibnja 1928. na Trebeviću obilježena je 5. obljetnica osnutka i djelovanja HPD-a;
- 6. veljače 1929. organizirana je prva pokladna zabava – maskenbal;
- 1931. Podružnica postaje članicom Sarajevskog zimskog-športskog podsaveza;
- 12. rujna 1932. organizirano je prvo »Martinje«, što će postati tradicijom;
- 17. rujna 1933. u Opservatoriju na Bjelašnici obilježena je 10. obljetnica utemeljenja Podružnice, kojom prilikom je izrađena Spomen-medalja, prva u tadašnjoj državi;
- 4. lipnja 1934. otvorena je izgrađena planinarska »Josipova staza« na Bjelašnici;
- 1934. obilježena je 60. obljetnica utemeljenja HPD-a;
- 25. kolovoza 1935. otvara se skijaško-planinarsko sklonište na Kasovom dolu na Igmanu;
- 6. listopada 1935. otvara se društvena kuća na Bukoviku;
- 1935. na državnom skijaškom natjecanju na Jahorini sudjeluju i članovi »Bjelašnice«;
- 19. ožujka 1936. na Velikom Vilincu na Čvrsnici Društvo podiže velik željezni križ;
- 1938. najbolje fotografije Ljube Stipića i Josipa Sigmunda postavljene su u prostorijama Tomislavova doma na Sljemenu kraj Zagreba;
- 6. kolovoza 1939. otvorena je društvena kuća na Velikom Vilincu na Čvrsnici;
- 1939. predsjednik Društva prof. dr. Josip Flegler pronalazi na Čvrsnici stanište rijetke biljke hrvatske sibireje (Sibirea croatica);
- 18. listopada 1940. ujedinjeni su »Društvo planinara u BiH« i HPD »Bjelašnica«.
- 19. lipnja 1941. utemeljeno je jedinstveno Hrvatsko planinarsko društvo NDH-a;

Tijekom rata od 1941. – 1943. gotovo cijela nepokretna imovina – kuće i domovi – opljačkana je i uništena u ratnim događanjima na planinskim prostorima.

Od 1945. do 1991. rad Društva se ugasio zbog nove društveno-političke ideologije koju je promovirao komunistički sustav, tako da je zabranjen rad institucijama s nacionalnim predznakom, pa i onima s hrvatskim. Sva pokretna i nepokretna imovina bila je nacionalizirana i prešla je u posjed novoformiranih društava. Poslije Drugoga svjetskog rata planinarstvo je bilo dezorijentirano i organizacijski raspršeno u novoformiranim organizacijama tjelesne kulture. Sve je bilo pod jednom kapom u okviru republičkih fiskulturnih saveza. Godine 1948. formiran je Fiskulturni odbor BiH (poslije Savez), u čijem je sastavu osnovan Odbor za planinarstvo. To je bila prva poslijeratna planinarska organizacija u BiH. U Sarajevu je 1948. utemeljeno Društvo planinara, skijaša i alpinista »Jahorina« i Planinarsko skijaško društvo »Bjelašnica«. Poslije su osnivana druga planinarska društva diljem BiH. PSD »Bjelašnica« svojim unutarnjim ustrojem i statutarnim odredbama nije bilo pravni sljednik HPD-ove podružnice »Bjelašnica«, niti je bio opredijeljen da baštini tradiciju Društva. Tako HPD nestaje s planinarske pozornice. Njegovu imovinu i arhiv preuzimaju druge organizacije. Dio arhivske građe jedno je vrijeme bio pohranjen u Planinarskom savezu BiH, ali je ona tijekom vremena otuđena ili nestala.

1998. – 2013.

Još je tijekom protekloga Domovinskog rata autor ovog članka, sa skupinom poznatih hrvatskih planinara u Sarajevu, potaknuo obnovu rada HPD-a »Bjelašnica«. Kao glavni tajnik obnovljenog HKD-a »Napredak« prenio je tu namjeru predsjedniku »Napretka« prof. dr. Franji Topiću, koji je bez oklijevanja dao svoju suglasnost, a poslije je, sve do danas, pružao kroz »Napredak« potporu u raznim oblicima. Naime, i pored ratnih događanja u razdoblju 1992. – 1995. »Napredak« je promovirao potrebu utemeljenja sportskog društva (1994.) u koje se s vremenom udružuju klubovi i društva – judo, šahovsko, nogometno, a poslije rata i HPD »Bjelašnica 1923«.

Upravni odbor SD-a »Napredak« svojom je odlukom, s potpisom predsjednika Krešimira

Zubaka, 26. listopada 1994. formirao Poticajni odbor za obnovu HPD-a. Članovi Odbora bili su: prof. Tomislav Batinić, predsjednik, dipl. ing. Mijo Nikolić, Ferdo Žagovec, Josip Sakić, dipl. ing. Stjepanka Erbez, mr. Ljerka Kutleša, Dragan Lasić i Dragan Entraut. Do održavanja obnoviteljske skupštine proteklo je prilično vremena. Poslije rata obnovljene su pripreme za održavanje obnoviteljske skupštine (prijedlozi skupštinskih dokumenata, kadrovska pitanja, organizacijsko-tehničke pripreme, uvjeti rada i sl.). Obnoviteljska skupština održana je 12. prosinca 1998. u Sarajevu, u dvorani Kamernog teatra 55, uz nazočnost velikog broja članova obnovitelja, predstavnika Napretkovih udruga, Središnjice »Napretka«, predstavnika planinarskih društava iz Sarajeva i dijela BiH, kao i predstavnika PS BiH i PS Herceg-Bosne, općinske, gradske i županijske vlasti, nacionalno-kulturnih društava, političkih organizacija, Crkve i drugih. Članovi-obnovitelji Društva bili su, između ostalih: dipl. oec. Drago Bozja, Dragan Lasić, prof. dr. Milenko Vranešić, Danil Pavičević, Stjepan Barišić, prof. Hrvoje Ištuk, Ivica Miličević, prof. dr. Franjo Božur, Vera Kalas i, dakako, članovi Poticajnog odbora. Posebnu pozornost pobudili su vrli planinarski veterani: Vlado i Marija Bogdanović, Tereza i Drago Entraut, Sonja i Zlatko Crnković, Rajna i Vinko Jurić, Ada i Zdravko Raštegorgac, dr. Halid Čaušević, Đoko Petrović, Drago Maltarić (nekađašnji tajnik HPD-a) i Kruno Radijelović.

Za predsjednika Društva izabran je prof. Tomislav Batinić, za dopredsjednike dipl. oec. Drago Bozja i Dragan Lasić, za članove Upravnog odbora dipl. inž. Stjepanka Erbez, prof. Vinko Rebac, prof. Željko Šormaz, Stjepan Barišić, Zdravka Sigmund i Kruno Radijelović, a u Nadzorni odbor dipl. iur. Anto Grizelj, dipl. ing. Mijo Nikolić i dipl. ing. Daniel Nikolić. Za tajnika Društva izabran je Danil Pavičević (predratni dugogodišnji tajnik PS BiH; sada živi u SAD-u), a za v. d. rizničara Zdravka Sigmund (u obiteljskom srodstvu s legendom BiH planinarstva i HPD-a Josipom Sigmundom). Od 1998. do 2013. dužnost predsjednika Društva obnašali su i Davorin Čubak, Drago Bozja, dr. Anto Jekauc i sada aktualni Mladen Rudež.

Temeljem prethodnih rasprava, prije svega u okviru Poticajnog odbora, predloženo je Skupštini, koja je prijedlog i usvojila, da se tradicionalnom imenu Društva – Hrvatsko planinarsko društvo

19. 3. 2001. na vrhu Bjelašnice

»Bjelašnica« dodala »1923« kao godinu kada je Društvo utemeljeno. Tako se postupilo zato što od 1948. u Sarajevu djeluje PSD »Bjelašnica« (koji nije ni pravni ni tradicijski sljednik HPD-a), a zakon ne dopušta da dva društva imaju isti naziv. Otada Društvo nosi, ponoseći se svijetlom tradicijom, ime HPD »Bjelašnica 1923«, Sarajevo, te je tako i registrirano rješenjem Ministarstva pravde FBiH 2. ožujka 1999.

Broj članova Društva varira od godine do godine – prosjek je oko 200 s uplaćenom godišnjom članarinom. Kao i od vremena utemeljenja, obnove rada pa do danas, članstvo Društva je multietničko i time se ističe među planinarskim društvima u Sarajevu, a i šire. Na prvoj redovitoj godišnjoj skupštini Društva 11. prosinca 1999. donesena je značajna odluka o udruživanju u Planinarski savez BiH i Planinarski savez Hercegovine kada ta dva saveza provedu unutarnji preustroj i preregistriranje na temelju odgovarajućih zakonskih propisa upisom u Registar udruženja pri Ministarstvu pravde BiH. Isto je tako društvenim Statutom reguliran status udruge unutar HKD-a »Napredak«. Zahvaljujući potpori HKD-a »Napredak« Društvo je dobilo uredovni prostor s odgovarajućom infrastrukturuom u središtu Sarajeva, u zgradi Napretkova Zakladnog doma.

Društvo ima svog zastupnika u središnjim tijelima »Napretka«. Zahvaljujući nastojanju predsjednika prof. dr. Franje Topića i glavnog tajnika HKD-a »Napredak« prof. Tomislava Batinića uspjelo je od općine Centar u okviru Napretkova doma dobiti na korištenje prostor za organiziranje društvenoga Planinarskoga kluba. »Napredak« je cijelo vrijeme imao puno razumijevanje i pružao

odgovarajuću materijalnu skrb bez naplate bilo kakvih režijskih troškova. Time je »Napredak« potvrdio prijašnju tradiciju da skrbi za djelovanje udruga u svom okviru. Prve godine utemeljenja Društvo je besplatno dobilo izdanje časopisa »Hrvatski planinar«, a otada do danas stalan je pretplatnik na taj ugledni časopis. Društvo je putem svojih predstavnika bilo uključeno u poticaj i višegodišnje rasprave o potrebi preustroja sadašnjeg PS BiH, zalažući se da se na demokratski način utemelji krovni planinarski savez na razini BiH. Društvo je svojevremeno zbog zastupanja objektivnih gledišta trpjelo neprincipijelnu kritiku, a do danas, nažalost, nisu donijeta zajednička načela formiranja krovnog saveza u BiH. Prostor ne dopušta šire obrazloženje čitavog problema, koji je na određen način slika današnjeg stanja u BiH.

Društvo je u proteklom vremenu poticalo i radilo na značajnim društveno korisnim aktivnostima, kao što su organiziranje znatnog broja (svakog tjedna) planinarskih izleta i pohoda u gorja planinskog vijenca oko Sarajeva, na planinske prostore Federacije, Republike Hrvatske i u gorja Austrije, Slovenije, Bugarske, Švicarske i dr., organiziranje tečajeva i škola, tribina, književnih večeri, predstavljanje literature i filmova s planinarskim sadržajem (gostovanja prof. dr. Željka Poljaka, Stipe Božića, Darka Berljaka), izgradnja »Napretkova« multimedijaskog centra na Trebeviću, postavljanje skloništa – bivka »Bozja-Kunath« na Bjelašnici, pri čemu se nesebično angažirao dipl. oec. Drago Bozja uz suradnju austrijskog bataljuna SFOR-a, koji je darovao opremljeni kontejner i omogućio njegov transport zračnim putem na visinu iznad 1800 m, suradnja s planinarskim društvima i asocijacijama u zemlji i inozemstvu, povećanje brojnog stanja članstva, angažman na povratu društvene imovine, neposredno sudjelovanje na zaštiti prirodnog okoliša, priređivanje tradicionalnih društvenih zabava u Napretkovom klubu LIRA (Martinje, Pokladni maskenbal, Nova godina), donošenje odluka o dodjeli počasnog člana Društva uzoritom kardinalu Vinku Puljiću, biskupu dr. Franji Komarici, Stipi Božiću, Miroslavu pl. Ivaniševiću i akademiku Ivanu Supeku, obnova planinarske markacije (»Josipova staza« na Bjelašnici, obnova markacija na Trebeviću), obilježavanje značajnih događaja u povijesti Društva i šire (80. i 90. obljetnica utemeljenja i 10. i 15.

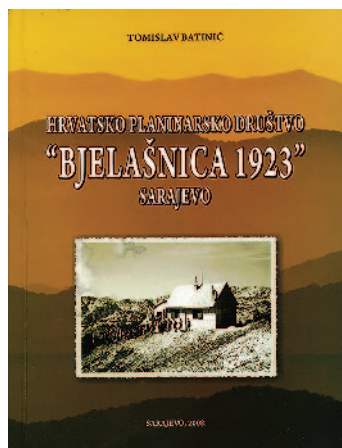
Na vrhu Dufourspitzea 2013.

obljetnica obnove rada, 100. obljetnica utemeljenja HKD-a »Napredak«, godišnjica smrti posljednje bosanske kraljice Katarine na Bobovcu, tragedija grupe planinara iz Srbije na Bjelašnici 1962., Dan planinara, 60. obljetnica izgradnje planinarske kuće na Velikom Vilincu na Čvrsnici, najvišeg planinarskog objekta koji su ikada sagradili hrvatski planinari (1961 m; na ruševnim temeljima su 2011. članovi PD-a iz Jablanice, uglavnom Bošnjaci, sagradili novu kuću), te redovito održavanje sjednica Upravnog odbora i godišnjih skupština Društva. Valja istaknuti da je Društvo u suradnji s HPD-om »Prenj 1933« Mostar, 25. rujna 1999. postavilo spomen-ploču na Velikom Vilincu na Čvrsnici prigodom 60. obljetnice izgradnje kuće. Ubrzo potom ploča je oštećena.

Za ukupan rad u planinarstvu te na svojoj i Napretkovoj afirmaciji Društvo je 18. studenoga 2000. dobilo »Plaketu« HKD-a »Napredak«. Dana 14. srpnja 2001. svečano je otvorena obnovljena planinarska »Josipova staza« na Bjelašnici, koja svojom terenskom izvedbom spada u najkvalitetnije staze u BiH. Društvo 2002. dobiva od Grada Sarajeva Srebrni suvenir za doprinos u razvoju planinarstva i aktivnostima na zaštiti okoliša i obnovi planinskih markacija. Na Trebeviću je Društvo 2002. primilo umjetničku sliku sv. Bernarda kao dar Planinarske bratovštine iz Samobora, koju je blagoslovio kardinal Vinko Puljić. Kardinal je također posredovao u Vatikanu

te je Društvo 22. listopada 2003. dobilo pisani apostolski blagoslov Svetog Oca Ivana Pavla II. HKD »Napredak« podržao je, kao nakladnik, tiskanje monografije o HPD-u »Bjelašnica 1923« autora prof. Tomislava Batinića, obnovitelja Društva. I ovom prigodom treba posebno istaknuti da se monografija ne bi mogla tiskati da nije bilo odgovarajuće arhivske građe, pohranjene, a time i sačuvane, u Samoborskom muzeju.

Od obnove rada pa sve do danas Društvo je u sredini u kojoj djeluje, pa i šire, jedno od najaktivnijih planinarskih društava, za što je dobilo odgovarajuća društvena priznanja. Prostor ne dopušta da se iznese pregršt ukupne djelatnosti Društva od utemeljenja 1923. i od obnove 1998. do danas.

Noć u planini

Zdenka Ovas, Zagreb

Svaki je planinarski izlet drugačiji. Različit u pogledu terena, poseban po sastavu društva. Izlet na Čićariju bio je i više od toga. Teren je krševit i prilično zahtjevan za kretanje, a sunce nas je dobro ugrijalo jer je putem bilo malo zaklona. Bio je sumrak kada smo došli do prenoćišta. Nije bilo bitno gdje je i kakvo je, samo je bilo važno skinuti ruksak i ispružiti se, makar i na podu. Ovaj put bila je to velika, napuštena, kamena zgrada. Kažu da je nekoć bila vatrogasni dom. Nalazi se u mjestu u kojem više nitko ne živi, u podnožju brda. Dobrodošlo sklonište za jednu noć. Čim nas je sunce ostavilo, zahladilo je i bilo kakav krov nad glavom vrijedio nam je kao hotelski smještaj.

Zgrada nije korištena tko zna otkad. Višegodišnja se hladnoća zavukla u njene kamene prostore. U njoj je bilo čak hladnije nego vani. Usto je bila puna svakojakih mirisa. Nisam htjela zatvoriti oči jer su mi dolazile ružne misli. Shvatila sam da mi jedino roba koju imam sa sobom može pomoći da izdržim noć.

Vodič nas je unaprijed upoznao s uvjetima koji nas očekuju i rekao neka bez debele vreće za spavanje ne krećemo na put, no unatoč vrećama bilo je hladno i sasvim je moguće da ćemo do jutra postati ledene figure. A možda nas osvježi ova aromaterapija? Nitko o tome nije glasno govorio, ali bilo je očito da se nikome ne žuri na spavanje. A bili smo umorni i sutradan je trebalo rano ustati.

Spavala sam kompletno odjevena i s kapom na glavi. Jedino su ruksak i planinarske cipele bili u podnožju ležaja. Pokrila sam se preko glave majicom jer se hladnoća s lica širila po tijelu, meni nepoznatim putovima. U mislima sam se zavlčila u predio ormara kod kuće gdje držim toplu odjeću i tresući se posezala za vestama. Nisam marila jesu li namijenjene za svečane izlaske ili za planinarenje. Bilo je važno samo da utoplím tijelo. Nisam birala ni debljinu. Već sam naziv vesta podizao je temperaturu u vreći. Zadržala sam dodir veste u ruci i uspjela zaspati čak s osmijehom na licu.

Sklupčali smo se kako je tko mislio da će mu biti ugodnije. Bilo nas je tridesetak, svi u jednoj prostoriji. Spavali smo na podu, jedni pored drugih. Podloga je naizgled bila sasvim udobna za

umorna tijela. Bilo je važno ispružiti se. Okretati se nismo mogli jer je postojala opasnost da lupimo susjeda rukom ili nogom.

Ubrzo sam se probudila od bola u leđima. Polako sam se na mjestu okrenula na bok. Onda su me zaboljele lopatične kosti. Slijedio je povratni okret u prvobitni položaj. Hladnoća me natjerala da se smirim jer sam joj sa svakim pokretom ispod brade otvarala prolaz u vreću. U redovnim se uvjetima takvo što ne događa. Zaključila sam da je bol manje zlo od hladnoće koja je čekala priliku da se zagrije u mojoj vreći.

Tišina je kratko trajala. Neki su počeli hrkati iz sve snage no imala sam sreću da to nisu bili moji prvi susjedi. Nekoliko je spavača u visokom tonu cviljelo kao da sviraju na frulici. Glazbeno vrlo neusklađen orkestar, i po ritmu i po načinu izražavanja. Pojavljuju se i dramski izvođači. Započinje nesuđeni dijalog jer, vjerojatno shativši da ga sugovornik ne uvažava, govornik prekida monolog mljackajući usnama. Očito nema zajedničkog jezika.

U neko doba program se mijenja. Neki postaju svjesni da se nalaze u društvu te da i drugi imaju nešto za reći, dati svoj prilog predstavi. Izvođači se mijenjaju, a i sadržaj izvedbe. Sada se pojavljuje i publika, potihlo se smijuljeći. Bila bi šteta zaspati i propustiti ovakav noćni program. Neki izvođači kao da su uvrijeđeni, pa odustaju, zaključivši valjda da publika nije dovoljno kvalitetna da bi shvatila njihovu darovitost.

Odjednom jedan izvođač ustaje. Legao je s pivom previše. Mrmljajući nešto traži, spotičući se o naše stvari i ležajeve. Uporan je. Da smo budni, svaki bi njegov udarac vjerojatno izazvao neku psovku. Cilj mu je bio toliko važan da ga nisu mogle zaustaviti obična fizička bol i prepreke na putu. Kad nam se učinilo da je pretjerao, probudili smo ga. Nije se sjećao što je tražio.

Ujutro komentiramo i ocjenjujemo kvalitetu izvođača, čiji su talenti došli do punog izražaja, a koji su izvođači bili nedovoljno uporni i ostali u sjeni boljih od sebe.

Odlučili smo se za reprizu prvom mogućom prilikom.

VRH

Mali Plažur - Medvedgrad (579 m)

Na vrhu Malom Plažuru (Plazuru) na Medvednici nalazi se Medvedgrad, tipičan srednjovjekovni zamak. Sagradio ga je zagrebački Kaptol od 1249. do 1254., a 1590. bio je toliko oštećen potresom da je morao biti napušten tako da se već 1642. spominje kao ruševina. Godine 1979. počela su arheološka istraživanja i rekonstrukcija pojedinih dijelova. Nakon osamostaljenja Hrvatske obnovljena je južna kula i pod njom je uređen spomenik Oltar domovine, djelo kipara Kuzme Kovačića. Unutar zidina je oktogonala kapela Sv. Jakoba. S Medvedgrada se pruža širok vidik na Zagreb.

Koordinate: N 45° 52' 11.0" E 15° 56' 27.3"

Žig: Metalni žig nalazi se na lijevom zidu kod ulaza u Medvedgrad

Prilazi: Šestine – Medvedgrad **1 h**
Šestine – Kraljičin zdenac – Medvedgrad **1.15 h**

Put za uspon na Medvedgrad počinje u Šestinama, kod popularnog restorana »Šestinski lagvič« (1 km sjeverno od crkve u Šestinama). Posjet Medvedgradu može se lijepo povezati s obilaskom Kraljičina zdenca, koji se nalazi u dolini potoka Kraljevca istočno od gorskog rebra na kojemu se nalazi Medvedgrad. Tko želi doći automobilom, najbliže može prići na sedlo Glog 10' ispod Medvedgrada. Uska šumska cesta za Medvedgrad započinje u Lukšićima pored Šestina.

Zemljovid: Medvednica 01 (Smand)

KT: Hrvatska planinarska obilaznica, Planinarski put Medvednicom

U svakom broju predstavljamo planinarske kuće, obilaznice, vrhove Hrvatske planinarske obilaznice, zanimljive internetske stranice i poneku zanimljivost iz prošlosti

TOMISLAV MARKOVIĆ

Četiri godišnja doba na Oštrcu

Tip obilaznice: točkasta

Godina osnivanja: 2004.

Minimalno vrijeme obilaska: 4 dana

Broj kontrolnih točaka: 1

KT: Oštrc

Uvjet za priznanje:

Posjet Oštrcu u svako godišnje doba i sudjelovanje u barem jednom pohodu na Oštrc (u povodu Dana HPD-a Željezničar - nedjelja najbliža 5. listopada ili u noćnom pohodu sredinom prosinca)

Planinarska obilaznica »Četiri godišnja doba na Oštrcu« otvorena je prije deset godina radi populariziranja Oštrca, jednog od najljepših i naj slikovitijih vrhova Samoborskog gorja, kao i obližnjeg planinarskog doma koji je pod upravom HPD-a »Željezničar«. Kao što i sam naziv govori, potrebno je u sva godišnja doba posjetiti Oštrc i na taj način upoznati njegovu ljepotu i okolnu prirodu u različito doba godine. Osim ta četiri žiga, za svako doba po jedan, potrebno je sudjelovati u barem jednom od dva pohoda: početkom listopada se održava Pohod na Oštrc u povodu Dana HPD-a »Željezničar«, a sredinom prosinca Noćni pohod na Oštrc.

Obilaznica ima svoj dnevnik u koji se utiskuju žigovi, a završetkom i ovjerkom dobiva se vrlo lijepa numerirana značka. Cijena dnevnika je 25 kuna. Vrh Oštrc bio je cilj prvog organiziranog planinarskog izleta u svibnju 1875. godine. Članovi HPD-a tada su bilježili raznovrsna zapažanja (npr. temperaturu i tlak zraka na putu), a o njihovom su podvigu pisale i tadašnje dnevne novine.

PLANINARSKA KUĆA

Planinarski dom »Ravni dabar«

Planinarski dom Ravni dabar (723 m) nalazi se na srednjem Velebitu, ispod golemoga kuka Čelince koji mu daje izvanrednu slikovitost. Dom je odlično uporište za izlete na Dabarske kukove. Vodom je opskrbljen iz cisterne, u prizemlju su blagovaonica, sanitarije, kuhinja i prostorija domara, a cijeli tavan je uređen kao skupna spavaonica. Domaćin u domu je Mile Prpić iz sela Kućišta.

ALAN ČAPLAR

Oštrc

INFO

Prilaz vozilom: s dabarske ceste Sušanj - Štirovača, 1 km sjeverno od Dabarske kose d. se odvaja mak. cesta koja se spušta do doma.

Otvoren: vikendom

Opskrbljen: pićem, jelom po dogovoru

Mjesta za noćenje: 50

Upravljač:

PD Industrogradnja, Zagreb

Informacije:

Mile Prpić 091/75-48-027,
053/633-016,

Vlado Fabijanić 091/51-97-789

www.pdimber.com

Web omišskog PD-a »Imber« osim redovnih obavijesti o društvenom radu sadrži i zanimljive interaktivne sadržaje, uglavnom vezane uz Omišku Dinaru (posebno je atraktivna virtualna šetnja Forticom). Stranica se odlikuje lijepim fotografijama, praktičnim informacijama o radu društvenih sekcija te prikazom središnjih društvenih aktivnosti po kojima je PD »Imber« poznat (Oda proljeća, Festival planinarstva u Omišu, Imbertrek i dr.). Preko rubrike »Galerija slika« pristupa se do slika sa starijih izleta, spremljenih na javnom servisu Picasa.

www.pdimber.com

IZ PLANINARSKÉ PROŠLOSTI

Povijesni susret u Ogulinu prije 140 godina

Prilikom svoga posjeta Kleku, prof. dr. Johannes Frischauf (1837-1924) iz Graza upoznao se u travnju 1874. u Ogulinu s književnikom Budom Budisavljevićem (1843-1919), tada tridesetogodišnjim upravnim činovnikom, i sa sinom bana Mažuranića Vladimirom Mažuranićem (1845-1928), te im predložio osnivanje planinarskog društva u Hrvatskoj. Evo kako je poslije Budisavljević opisao taj povijesni susret:

Sjedimo za podnevom u zahlađu oblastne, sad županijske zgrade, što o čem se spominjajući Mažuranić i ja, još mladi ljudi oba. Kad odnekle preko trga uperio ravno k nama čovjek srednjeg rasta a jarčije brade pa i inače nastranite vanjštine. Odjeven je reć bi na bolju, ako i ne posve na gospodsku, ma nekuda čudoliko (...) Priđe smjerno k meni i ponizno skide škrikljak, a s glave mu zievnu kao da bi na vidnu nebu pun mjesec (...) smrsi nešto poput imena, maši se rukom u njedra i dohvati te mi pruži pismo, i dovrgne uz neku smetnju na njemačkom jeziku: od gospodina brata vašega s Rieke. Kad preletim okom prve retke, još brže proletim ostale, i otrgnem se naglo, i pruživ se u vis sav savcit, i poklonim se pokloniku duboko, ponudim mu na pozdrav ruku

najučtivije, i okrenem se nehatnomu, a s nagle promjene nešto začuđenome Vladimiru zbunjeno, pa mu progugolim njemački: »Herr Universitäts Professor, Dr. Johannes Frischauf aus Graz (...)« U dušak pripovijedim od rane mladosti desnomu prijatelju, kako je učena ova glavica, ne samo matematičar, već da je i čuven turista, pa došao, da poište, gdje li se Kleku na tjemenu gromovi legu. Sad je da što mene zapalo, da odam dužnu poštu ljudini, što no je pod častnu onu čelu zgrnuo toliko znanja, toliko umlja i da se na usluzi nađem dobro došlu planinaru.

Frischauf je potražio Budisavljevića da mu nađe vodiča za uspon na Klek, što je ovaj i učinio, a sutradan su se »siti narazgovarali, ponajviše o kulturnoj zadaći i o domašaju svjestna rada planinarskih udruga«. Frischauf je posijao sjeme na plodno tlo. Budisavljević je odmah pisao u Zagreb svom prijatelju Gjuri Pilaru (1846-1893), profesoru geologije na zagrebačkom sveučilištu, neka sa svojim prijateljima poradi na osnivanju društva. Pilar se dao na posao i kroz nekoliko mjeseci pripremljeno je osnivanje Hrvatskog planinskog društva. Željko Poljak

Vremeplov

- 3. 2. 1858.** Članovi prvog planinarskog društva na svijetu – Alpine Cluba u Londonu usvojili pravilnik o radu kluba
- 5. 2. 1934.** Izgorio Tomislavov dom na Sljemenu
- 7. 2. 1949.** u Slavonskom Brodu osnovan PD Dilj.
- 9. 2. 1951.** osnovan PD »Zanatlija« u Zagrebu
- 12. 2. 1922.** u Petrinji osnovana HPD-ova Podružnica Zrin, a dan poslije u Jastrebarskom Podružnica Plešivica
- 12. 2. 1950.** u Požegi osnovan PD Sokolovac
- 13. 2. 1957.** u Rijeci osnovan PD PTT Učka
- 14. 2. 1952.** na Medvednici održan prvi planinarski orijentacijski marš (ujedno i prvi u Jugoslaviji)
- 22. 2. 2002.** PD Sveti Ilija u Orebiću održao demonstracije protiv postavljanja radara na najvišem vrhu Pelješca
- 28. 2. 1971.** u Osijeku osnovan PD »Zanatlija«

Natječaj planinarske fotografije u Splitu

▲ Prva nagrada za temu »Speleologija«: Marin Glušević iz Splita za fotografiju »Bezdan«

▶ Prva nagrada za temu »Apstrakcija«: Ferenc Halasz iz Crikvenice za fotografiju »Profil«

◀ Prva nagrada za temu »Čovjek u planini«: Ema Mujanović iz Travnika, BiH, za fotografiju »Modern Cowboy«

HPD »Mosor« iz Splita već trinaest godina organizira natječaj za najbolju planinarsku fotografiju. Na prošlogodišnji natječaj prispjelo je čak 1200 fotografija od 83 autora iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije. Žiri koji su činili Andrea Musa i Nenad Šaljić izabrao je najbolje fotografije.

Na izložbi pod nazivom »Planina ima tisuću lica«, koja se održavala u Galeriji Fotokluba Split od 4. do 18. prosinca, predstavljene su 44 fotografije od 22 autora. Zbog ograničenog broja fotografija koje se mogu postaviti u Foto klub Split ne možemo svake godine izložiti sve fotografije koje to zaslužuju pa zato već godinama uz glavnu izložbu isti dan otvaramo i izložbu u prostorijama HPD-a »Mosor«. Ta izložba po kvaliteti nimalo ne zaostaje za glavnom. Obje izložbe možete pogledati na webu www.hpd-mosor.hr.

Sofija Nikolin

Ukupne nagrade natječaja:

1. nagrada: Frane Bebić iz Splita za kolekciju fotografija »Grandes Jorasses«
2. nagrada: Jerolim Vulić iz Zadra za fotografiju »Razmirica«
3. nagrada: Ferenc Halasz iz Crikvenice za fotografiju »Profil«

▲ Prva nagrada za temu »Biljni i životinjski svijet«: Jerolim Vulić iz Zadra za fotografiju »Razmirica«

▲ Prva nagrada
za temu
»Planinski
pejzaži«:
Frane Bebić
iz Splita za
kolekciju
fotografija
»Grandes
Jorasses«

► Prva nagrada
za temu
»Alpinizam,
penjanje,
turno
skijanje«:
Tomislav
Marković iz
Zagreba za
fotografiju
»Solo igrač«

Hrvatska planinarska obilaznica u 2013. godini

pripremio: Zdenko Kristijan

Svečanost podjele posebnih, visokih i najviših priznanja HPO održana je u subotu 14. prosinca 2013. pred punom dvoranom u Domu HPS-a u Kozarčevoj ulici u Zagrebu. Na podjelu priznanja HPO pozvana su 84 planinara.

Izvršni odbor HPS-a dodijelio je posebno priznanje Borisu Bjedovu i Igoru Plantašu, koje im je uručio Vladimir Novak, predsjednik IO. Nagrade su primili za izradu baze podataka koja sadrži popis putova, obilaznica, markacista, tečajeva, zemljoviđa i obilaznika HPO. Zatim su demonstrirali te podatke na nekoliko primjera uz pomoć projektor. Web stranica baze podataka je: info.hps.hr/putovi

Nakon što je pročitano kratko izvješće o HPO u 2013. godini, Tomislav Pavlin, v.d. predsjednika Komisije za planinarske putove HPS-a uz pomoć Zdenka Kristijana uručio je 25 najviših priznanja HPO, 28 visokih i 48 posebnih priznanja.

Pregled 224 dnevnika i dodjelu 305 značaka i priznanja u 2013. vodio je Zdenko Kristijan. To je nešto manje od rekordne 2012. Čak 11 dnevnika je vraćeno jer nisu ispunjavali zadane uvjete. Dodijeljeno je 90 brončanih značaka HPO, 65 srebrnih i 40 zlatnih. Nakon višegodišnje dominacije HPD »Zagreb-Matice« ove godine najviše priznanja primili su članovi HPD »Bilo« iz Koprivnice - 34, što je pozdravljeno pljeskom, zatim slijede »Zagreb-Matica« - 23, »Strilež« iz Crikvenice - 17, Jastrebarsko - 11, te »Kapela« iz Zagreba i »Dubovac« iz Karlovca po 10, itd.. Deset obilaznika, koji su primili brončanu značku nisu članovi planinarskog društva, ali je svima predloženo da se učlane.

U 2013. na popisu je 66 planinarskih društava. U natjecanje su se prvi puta prijavili planinari iz deset planinarskih društava: »Bršljan-Jankovac« iz Osijeka,

»Industrogradnja« iz Zagreba, »Kuna gora« iz Pregrade, »Ludbreg«, »Pevec« iz Koprivnice, »Horizont VG« iz Velike Gorice, »Stupnik« iz G. Stupnika, »Stubaki« iz Stubičkih Toplica te dva društva iz Slovenije, »Nazarje« i »Železničar« iz Celja. Na popisu planinarskih društava od 2000. do kraja 2013. je 128 planinarskih društava.

Tijekom godine devet obilaznika je promijenilo planinarsko društvo, a jedan se prije podjele srebrne značke upisao u planinarsko društvo. Jedan znatno oštećeni dnevnik zamijenjen je novim. Za promjenu planinarskog društva, imena i prezimena treba napisati zahtjev i dostaviti ga na adresu HPS-a. Ove zahtjeve rješavamo samo u prvoj polovini godine.

Komisija za pl. putove HPS-a vodi brigu o žigovima na KT. Na svim vrhovima su žigovi, pa se oštećeni ili otuđeni žigovi zamjenjuju novim. U 2013. izrađeni se žigovi za Anića kuk u Paklenici i Čardak na Dilj gori. Vaša zapažanja o žigovima možete poslati na adresu Komisije za pl. putove, pismom, telefonom ili e-porukom.

Velika Duvjakuša i Mali Maglaj te Babina gomila na Rujnici kod Metkovića se obilaze u sve više. Posebno se trebamo zahvaliti planinarskoj udruzi »Dinaridi« koja je markirala put iz smjera Peručkog jezera do Velike Duvjakuše i HGSS-u koji je omogućio izgradnju pl. kuće »Pume« na Velikoj Duvjakuši.

Kao i prošle godine molimo planinare da dnevnike šalju na ovjeru čim ispune uvjete za pojedino priznanje, od siječnja do listopada. U studenom pristiježuno puno dnevnika na ovjeru, više nego u prvih pola godine zajedno. Molimo planinare koji primaju brončanu, srebrnu i zlatnu značku HPO da preskoče studeni i dnevnike šalju na ovjeru u prosincu ili kasnije.

Za posebno, visoko i najviše priznanje zadnji rok slanja dnevnika je 5. prosinac, jer podjelu priznanja planiramo za subotu 13.12.2014.

Na web stranici HPS-a su dva popisa obilaznika HPO. Fiksni abecedni popis svih obilaznika je na web adresi: <http://www.hps.hr/info/hrvatska-planinarska-obilaznica/obilaznici-hpo/>. Popis s mogućnostima sortiranja i filtriranja podataka je na adresi: <http://info.hps.hr/putovi/>. Na ovom popisu možete vidjeti sve obilaznike iz vašeg društva, pretraživati po prezimenima, gradovima, pojedinim priznanjima i sl.

DAMIRA KLARIĆ

Svečana dodjela priznanja Hrvatske planinarske obilaznice

Popis priznanja HPO-a dodijeljenih u 2013. godini

Brončana značka (25 KT)

Ime obilaznika	Član	Značka			
Jadranka Čiček	Bilo, Koprivnica	827	Rino Pehar	Željezničar, Zagreb	877
Irena Lučić	Kapela, Zagreb	828	Ivica Kelečić	Jastrebarsko, Jastrebarsko	878
Ivica Javorščak	Zagreb-Matica, Zagreb	829	Blaženka Kelečić	Jastrebarsko, Jastrebarsko	879
Zdenko Horvat	PK Ivanec, Ivanec	830	Snježana Mikić	Zagreb-Matica, Zagreb	880
Srđan Bosančić	Mosor, Split	831	Ljubomir Mikić	Zagreb-Matica, Zagreb	881
Nikolina Šipek Čuk	Stubaki, Stubičke Toplice	832	Nataša Gavrilović	Nije član PD, Zagreb	882
Ivan Čuk	Stubaki, Stubičke Toplice	833	Ivan Mikić	Nije član PD, Zagreb	883
Dora Barešić	Dubovac, Karlovac	834	Božica Salajec	Bilo, Koprivnica	884
Viktor Barešić	Dubovac, Karlovac	835	Darko Bogeljić	Bilogora, Bjelovar	885
Željko Jerković	Mosor, Split	836	Dominika Šporčić	Lisina, Matulji	886
Mladen Pahernik	Stupnik, Gornji Stupnik	837	Karmen Hajduk	Pinklec, Sveta Nedelja	887
Ferdinand Kovačić	Dubovac, Karlovac	838	Ljiljana Slukić	Bilo, Koprivnica	888
Goran Ferić	Zagreb-Matica, Zagreb	839	Tamara Telic	Bilo, Koprivnica	889
Tomislav Hudovsky	Nije član PD, Bedekovčina	840	Ljiljana Kosanović	PK Horizont VG, Velika Gorica	890
Frano Muslim	Nije član PD, Split	841	Duško Kosanović	PK Horizont VG, Velika Gorica	891
Jadranka Smolčec	INA Bjelolasica, Zagreb	842	Dragica Sporiš	Zaprešić, Zaprešić	892
Mladen Planinšek	Pinklec, Sveta Nedelja	843	Željko Sporiš	Zaprešić, Zaprešić	893
Anton Roštohar	Nazarje, Nazarje, SLO	844	Đeni Milan	Zaprešić, Zaprešić	894
Krunoslav Kadlec	Jastrebarsko, Jastrebarsko	845	Vladimir Češnjaj	MIV, Varaždin	895
Mirjana Kos	PK Ivanec, Ivanec	846	Ante Debeljak 3X	Vrapče, Vrapče	896
Ivica Mihelčić	Lipa, Sesvete	847	Damir Krsić	Pevac, Koprivnica	897
Sven Cetina	Zanatlija, Zagreb	848	Gordana Zornjak	Nije član PD, Donja Pušća	898
Ivor Altaras Penda	Zagreb-Matica, Zagreb	849	Jadranko Zornjak	Nije član PD, Donja Pušća	899
Domagoj Marić	Zagreb-Matica, Zagreb	850	Alfred Devčić	Strilež, Crikvenica	900
Karlo Požgaj	Zagreb-Matica, Zagreb	851	Ammar Avdić	Jastrebarsko, Jastrebarsko	901
Leonard Požgaj	Nije član PD, Zagreb	852	Arnold Arči Pavlič	Željezničar, Celje, SLO	902
Irena Požgaj	Nije član PD, Zagreb	853	Ivan Želipski	Bilogora, Bjelovar	903
Krunoslav Golubić	Martinščak, Karlovac	854	Zdravko Ećimović	Klikun, Pleternica	904
Željko Avdagić	Velebit, Zagreb	855	Zdenko Matejak	Bilo, Koprivnica	905
Matej Perković	Kapela, Zagreb	856	Mijo Šiprak	Zanatlija, Zagreb	906
Ivica Podsečki	PK Ivanec, Ivanec	857	Tadej Horvatić Čajko	Zaprešić, Zaprešić	907
Kristijan Kostonjavec	PK Ivanec, Ivanec	858	Loredana Biličić	Vinica, Duga Resa	908
Benjamin Bukvić	Bilo, Koprivnica	859	Renato Biličić	Vinica, Duga Resa	909
Josip Bukvić	Bilo, Koprivnica	860	Igor Zoroja	Jastrebarsko, Jastrebarsko	910
Jela Tot	Bilo, Koprivnica	861	Snježana Rogina	Kuna gora, Pregrada	911
Sanda Božičević	Bilo, Koprivnica	862	Davor Rogina	Kuna gora, Pregrada	912
Joško Podgajski	Pinklec, Sveta Nedelja	863	Nataša Šarić Kekić	Nije član PD, Zagreb	913
Srećko Sekulić	MIV, Varaždin	864	Damir Kekić	Nije član PD, Zagreb	914
Ivica Tabak	Bršljan Jankovac, Osijek	865	Katica Majić	Zaprešić, Zaprešić	915
Barica Polak	Bilo, Koprivnica	866	Marko Majić	Zaprešić, Zaprešić	916
Zvonko Polak	Bilo, Koprivnica	867			
Mislav Zuanović	Industrogradnja, Zagreb	868			
Nada Rajić	Klikun, Pleternica	869			
Marija Votuc	Bilo, Koprivnica	870			
Vladimir Votuc	Bilo, Koprivnica	871			
Damir Klarić	Ludbreg, Ludbreg	872			
Ivan Mazić	Kapela, Zagreb	873			
Ana Bajzek	Bilo, Koprivnica	874			
Grozdana Kramarić-Vrbanac	Kozarac, Vrbovsko	875			
Antun Goldašić	Vinica, Duga Resa	876			

Srebrna značka (50 KT)

Roman Benić	Vihor, Zagreb	582
Ivica Javorščak	Zagreb-Matica, Zagreb	583
Zdenko Horvat	PK Ivanec, Ivanec	584
Nikolina Šipek Čuk	Stubaki, Stubičke Toplice	585
Ivan Čuk	Stubaki, Stubičke Toplice	586
Biserka Grigić	PK Horizont, Velika Gorica	587
Luca Jozinović	Sljeme, Zagreb	588
Andrijano Kompasi	Sisak, Sisak	589
Mladen Pahernik	Stupnik, Gornji Stupnik	590

Davorin Kragić	Zagreb-Matica, Zagreb	591	Roberto Bilandžija	Kamenjak, Rijeka	645
Boris Munko	Yeti, Kutina	592	Irena Lučić	Kapela, Zagreb	646
Mirta Grandić	Kamenjak, Rijeka	593	Zlatna značka (75 KT)		
Lovro Brezovečki	Javor, Zlatar Bistrica	594	Nada Andabak	Dirov brijeg, Vinkovci	408
Dubravko Badalić	Zmajevac, Novska	595	Predrag Radić	Velebit, Zagreb	409
Alojz Grden	Zmajevac, Novska	596	Sandra Antolić	Velebit, Zagreb	410
Banka Sadaić	Zagorske steze, Zabok	597	Gordana Burica	PK Split, Split	411
Ivan Sadaić	Zagorske steze, Zabok	598	Andreja Čaturić	Vinica, Duga Resa	412
Darko Kireta	Zrin, Petrinja	599	Danijel Kasunić	Vinica, Duga Resa	413
Srđan Bosančić	Mosor, Split	600	Stjepan Stipetić	Klek, Ogulin	414
Vladimir Jakobović	Zanatlija, Zagreb	601	Edvina Maras Karačić	PK HLZ, Zagreb	415
Dražen Rovišćanec	Bilogora, Bjelovar	602	Mirko Karačić	PK HLZ, Zagreb	416
Radojka Abramović	Dubovac, Karlovac	603	Feda Aaron Bučić	Mosor, Split	417
Željko Avdagić	Velebit, Zagreb	604	Roberto Miklić	Zagreb-Matica, Zagreb	418
Matej Perkov	Kapela, Zagreb	605	Branka Sadaić	Zagorske steze, Zabok	419
Benjamin Bukvić	Bilo, Koprivnica	606	Ivan Sadaić	Zagorske steze, Zabok	420
Josip Bukvić	Bilo, Koprivnica	607	Sonja Bulić	PK Split, Split	421
Sandra Božičević	Bilo, Koprivnica	608	Zdravko Horvat	Runolist, Oroslovje	422
Joško Podgajski	Pinklec, Sveta Nedelja	609	Radojka Abramović	Dubovac, Karlovac	423
Juraj Vuglač	PK Ivanec, Ivanec	610	Andrej Filak	Nije član PD, Zagreb	424
Mislav Zuanović	Industrogradnja, Zagreb	611	Vladimir Filak	Nije član PD, Zagreb	425
Krunoslav Golubić	Martinščak, Karlovac	612	Krešimir Banek	PK HLZ, Zagreb	426
Marko Vujanović-Kotarščak	Bilogora, Bjelovar	613	Matej Perkov	Kapela, Zagreb	427
Ankica Kotarščak	Bilogora, Bjelovar	614	Josip Bukvić	Bilo, Koprivnica	428
Goran Simunić	Nije član PD, Rijeka	615	Darinka Pobi	Bilo, Koprivnica	429
Damir Simunić	Nije član PD, Rijeka	616	Krunoslav Sinjerec	Bilo, Koprivnica	430
Luka Kraljić	Strilež, Crikvenica	617	Antonija Puneč	Munjara 1907, Zagreb	431
Mirjana Dražul-Kraljić	Strilež, Crikvenica	618	Duško Puneč	Munjara 1907, Zagreb	432
Željko Kraljić	Strilež, Crikvenica	619	Željko Rupiće	Zagreb-Matica, Zagreb	433
Damir Klarić	Ludbreg, Ludbreg	620	Krunoslav Golubić	Martinščak, Karlovac	434
Jadranka Čiček	Bilo, Koprivnica	621	Luka Kraljić	Strilež, Crikvenica	435
Ana Bajzek	Bilo, Koprivnica	622	Mirjana Dražul-Kraljić	Strilež, Crikvenica	436
Grozdana Kramarić-Vrbanac	Kozarac, Vrbovsko	623	Željko Kraljić	Strilež, Crikvenica	437
Antun Goldašić	Vinica, Duga Resa	624	Damir Klarić	Ludbreg, Ludbreg	438
Sandra Šabarić	Pinklec, Sveta Nedelja	625	Slobodanka Škundrić	Bilo, Koprivnica	439
Ivica Kelečić	Jastrebarsko, Jastrebarsko	626	Milena Bošnjak	Bilo, Koprivnica	440
Blaženka Kelečić	Jastrebarsko, Jastrebarsko	627	Ratomir Draganjac	Dubovac, Karlovac	441
Božica Salajec	Bilo, Koprivnica	628	Jasna Draganjac	Dubovac, Karlovac	442
Darko Bogeljić	Bilogora, Bjelovar	629	Rolando Nikčević	Medveščak, Zagreb	443
Krešimir Sunek	Lipa, Sesvete	630	Dubravka Vlahek Jakšić	Nije član PD, Zagreb	444
Dragica Sporiš	Zaprešić, Zaprešić	631	Ranko Jakšić	POK Sljeme, Zagreb	445
Vladimir Češnjaj	MIV, Varaždin	632	Marijana Mužević	Strilež, Crikvenica	446
Ante Debeljak 3X	Vrapče, Vrapče	633	Dubravko Mužević	Strilež, Crikvenica	447
Damir Kراسić	Pevec, Koprivnica	634	Brankica Mišić-Mareš	Kozarac, Vrbovsko	448
Mladen Planinšek	Pinklec, Sveta Nedelja	635	Nenad Novak	PK Ivanec, Ivanec	449
Alfred Devčić	Strilež, Crikvenica	636	Roman Benić	Vihor, Zagreb	450
Goran Ferić	Zagreb-Matica, Zagreb	637	Ante Debeljak 3X	Vrapče, Vrapče	451
Krunoslav Kadlec	Jastrebarsko, Jastrebarsko	638	Damir Kراسić	Pevec, Koprivnica	452
Arnold Arči Pavlič	Železničar, Celje, SLO	639	Matiya Bosak	Susedgrad, Zagreb	453
Zdravko Ećimović	Klikun, Pleternica	640	Stjepan Slunjski	Zagreb-Matica, Zagreb	454
Zdenko Matejak	Bilo, Koprivnica	641	Alfred Devčić	Strilež, Crikvenica	455
Mijo Šiprak	Zanatlija, Zagreb	642	Mia Šamec	Jastrebarsko, Jastrebarsko	456
Borna Bilandžija	Kamenjak, Rijeka	643			
Marija Bilandžija	Kamenjak, Rijeka	644			

Posebno priznanje (100 KT)

Pedrag Radić	Velebit, Zagreb	344
Sandra Antolić	Velebit, Zagreb	345
Andrija Benković	Željezničar, Gospić	346
Andreja Čaturić	Vinica, Duga Resa	347
Danijel Kasunić	Vinica, Duga Resa	348
Ivan Dömötörfy	Japetić, Samobor	349
Ema Hofer	Ravna gora, Varaždin	350
Branka Hofer	Ravna gora, Varaždin	351
Nada Andabak	Dirov brijeg, Vinkovci	352
Paula Horvatić	Zaprešić, Zaprešić	353
Klara Jasna Žagar	Kapela, Zagreb	354
Vesna Tunuković	Dirov brijeg, Vinkovci	355
Sonja Bulić	PK Split, Split	356
Ivica Damjanov	Mosor, Split	357
Zdravko Horvat	Runolist, Oroslovje	358
Feđa Aaron Bučić	Mosor, Split	359
Andrej Filak	Nije član PD, Zagreb	360
Vladimir Filak	Nije član PD, Zagreb	361
Krešimir Banek	PK HLZ, Zagreb	362
Matej Perković	Kapela, Zagreb	363
Josip Bukvić	Bilo, Koprivnica	364
Darinka Pobi	Bilo, Koprivnica	365
Ivanka Tomac	MIV, Varaždin	366
Željko Rupiće	Zagreb-Matica, Zagreb	367
Krunoslav Golubić	Martinščak, Karlovac	368
Luka Kraljić	Strilež, Crikvenica	369
Mirjana Dražul-Kraljić	Strilež, Crikvenica	370
Željko Kraljić	Strilež, Crikvenica	371
Damir Klarić	Ludbreg, Ludbreg	372
Slobodanka Škundrić	Bilo, Koprivnica	373
Milena Bošnjak	Bilo, Koprivnica	374
Neven Komes	Bilo, Koprivnica	375
Jelena Rosandić	Zagreb-Matica, Zagreb	376
Mladen Živčić	Zagreb-Matica, Zagreb	377
Željko Blašković	ŠPK Ogulin, Ogulin	378
Ratomir Draganjac	Dubovac, Karlovac	379
Jasna Draganjac	Dubovac, Karlovac	380
Rolando Nikčević	Medveščak, Zagreb	381
Dubravka Vlahek Jakšić	Nije član PD, Zagreb	382
Ranko Jakšić	POK Sljeme, Zagreb	383
Marijana Mužević	Strilež, Crikvenica	384
Dubravko Mužević	Strilež, Crikvenica	385
Brankica Mišić-Mareš	Kozarac, Vrbovsko	386
Nikola Holubek	Susedgrad, Zagreb	387
Ante Debeljak 3X	Vrapče, Vrapče	388
Damir Krsić	Pevec, Koprivnica	389
Matija Bosak	Susedgrad, Zagreb	390
Alfred Devčić	Strilež, Crikvenica	391

Visoko priznanje (125 KT)

Drago Matijević	Belišće, Belišće	226
Predrag Radić	Velebit, Zagreb	227
Sandra Antolić	Velebit, Zagreb	228

Krešimir Viduka	Croatia Airlines, Zagreb	229
Bernard Wagner	Jastrebarsko, Jastrebarsko	230
Ilija Ivić	Belišće, Belišće	231
Ivan Rasonja	Željezničar, Zagreb	232
Milan Beuk	Šumar, Zagreb	233
Ana Čop Miholek	Zagreb-Matica, Zagreb	234
Miljenko Miholek	Zagreb-Matica, Zagreb	235
Boris Abramović	Dubovac, Karlovac	236
Irena Beuk	Šumar, Zagreb	237
Matej Perković	Kapela, Zagreb	238
Josip Bukvić	Bilo, Koprivnica	239
Željko Rupiće	Zagreb-Matica, Zagreb	240
Krunoslav Golubić	Martinščak, Karlovac	241
Nenad Smolčec	INA Bjelolasica, Zagreb	242
Slobodanka Škundrić	Bilo, Koprivnica	243
Vladimir Jagušić	Zanatlija, Zagreb	244
Feđa Aaron Bučić	Mosor, Split	245
Hrvoje Holler	Zanatlija, Zagreb	246
Dunja Borovečki	Zagreb-Matica, Zagreb	247
Rolando Nikčević	Medveščak, Zagreb	248
Brankica Mišić-Mareš	Kozarac, Vrbovsko	249
Bernardo Buljanović 2X	Željezničar, Zagreb	250
Ante Debeljak 3X	Vrapče, Vrapče	251
Damir Krsić	Pevec, Koprivnica	252
Josip Cerjan	PK Ivanec, Ivanec	253

Najviše priznanje (150 KT)

Zlatko Matković	Željezničar, Zagreb	113
Berislav dr. Banek	PK HLZ, Zagreb	114
Zdravko Ivanović	Ericsson N. Tesla, Zagreb	115
Igor Nađ	Dirov brijeg, Vinkovci	116
Mirjana Golob	Obruč, Jelenje	117
Ivan Golob	Obruč, Jelenje	118
Đurđa Šuman	Naftaplin, Zagreb	119
Silvana Holubek	Pečovje, Zagreb	120
Dragica Skender	Zagreb-Matica, Zagreb	121
Ilija Ivić	Belišće, Belišće	122
Biserka Cigula	Prijatelji planina, Zagreb	123
Emina Rajković	Belišće, Belišće	124
Matej Perković	Kapela, Zagreb	125
Josip Bukvić	Bilo, Koprivnica	126
Milan Rajić	Klikun, Pleternica	127
Ivan Božić	Klikun, Pleternica	128
Željko Rupiće	Zagreb-Matica, Zagreb	129
Jadranko Šeper	Jastrebarsko, Jastrebarsko	130
Diana Matešić	Obzova, Njivice (otok Krk)	131
Ivica Šporčić	Duga, Rijeka	132
Mirjana Čavlina	Zagreb-Matica, Zagreb	133
Dragica Perić	Učka, Rijeka	134
Matija Perić	Učka, Rijeka	135
Alenka Vejić	Svilaja, Sinj	136
Damir Krsić	Pevec, Koprivnica	137

Dodijeljene značke i priznanja HPO od 2000. do kraja 2013.

Br.	Udruga	Sjedište	BZ	SZ	ZZ	PP	VP	NP	Ukupno
1	Zagreb-Matica	Zagreb	102	64	53	48	39	26	332
2	Željezničar	Zagreb	66	48	34	32	23	12	215
3	Dubovac	Karlovac	43	32	22	20	11	8	136
4	Jastrebarsko	Jastrebarsko	38	30	19	16	10	7	120
5	Japetić	Samobor	37	27	21	18	10	5	118
6	Bilo	Koprivnica	37	26	15	14	8	6	106
7	Kamenjak	Rijeka	28	23	15	13	10	4	93
8	MIV	Varaždin	24	17	13	10	5	2	71
9	PK Ivanec	Ivanec	18	15	11	10	7	4	65
10	INA Bjelolasica	Zagreb	16	13	12	10	8	6	65
11	Dugi vrh	Varaždin	22	17	11	8	6		64
12	Kapela	Zagreb	16	13	11	10	7	3	60
13	Ericsson N. T.	Zagreb	14	11	8	8	6	5	52
14	Obruč	Jelenje	11	9	9	9	9	5	52
15	Zanatlija	Zagreb	16	12	7	7	6	2	50
16	Runolist	Oroslavje	11	9	7	7	6	3	43
17	Mosor	Split	13	10	8	6	3	1	41
18	Dirrov brijeg	Vinkovci	11	10	7	6	3	2	39
19	Svilaja	Sinj	9	9	6	5	5	5	39
20	Strilež	Crikvenica	10	8	8	8	2		36
...	...								
	ukupno		916	646	456	391	253	137	2799

Mali savjeti za obilaznike HPO-a

- Umetnite dnevnik (i zemljovide) u najlon vrećicu, neće se navlažiti na kiši!
- Dnevnik neće biti zgužvan ako ga nosite u malom kartonskom fasciklu (18x25 cm) koji možete nabaviti u svakoj malo boljoj knjižari
- Jastučić za žigove držite u maloj najlon vrećici, da se boja za žigove ne osuši
- Za dobar otisak metalnog žiga, jastučić treba dobro navlažiti bojom za žigove
- Mokri metalni žig, treba prvo osušiti papirnatom maramicom
- Prvi otisak metalnog žiga obično nije dobar. Prvi žig utisnite na komadić papira. Nakon nekoliko pokušaja, kada je otisak zadovoljavajući, utisnite žig u dnevnik
- Na vrhu je žig, a vi ste zaboravili ponijeti dnevnik ili jastučić za žigove. Fotografirajte se i KT će biti priznata!
- Fotografirajte se s dva fotoaparata (ili mobitela), tehnika može zakazati! To posebno vrijedi za teže dostupne ili udaljene vrhove!
- Žigove pl. kuća i drugih objekata ne utiskujte u dnevnik HPO. Nabavite »Planinarski dnevnik« u HPS-u, koji sadrži 160 praznih listova za vaše zabilješke s planina, otiske žigova pl. kuća, kontrolnih točaka i sl.

Promjene podataka (u zagradi su brojevi brončanih značaka):

- Srebrnu značku HPO br. 546 je primio Zlatan Rajčević (660), član »Kondor« Dubrovnik. U popisu obilaznika u HP br. 2 / 2013. pod tim brojem pogrešno je upisan Roman Benić.
- Biserka Grigić (662) je zatražila da se brončana značka iz PD »Zrin« Petrinja prebaci na PK »Horizont VG« Velika Gorica
- Donat Gašljević (27) i Branka Očić (142) zatražili su da se svih pet priznanja prebaci iz HPD »Zanatlija« u PD »Naftaplin« Zagreb
- Donat Gašljević (254) je brončanu značku drugog obilaska HPO iz HPD-a »Zanatlija« prebacio u PD »Naftaplin« Zagreb
- Mirjana Golob (375) i Ivan Golob (376) su zatražili da se svih pet priznanja iz HPD-a »Platak« Rijeka prebaci u PD »Obruč« Jelenje.
- Ema Hofer (346) i Branka Hofer (347) su prva tri priznanja prebacile iz HPD »MIV« Varaždin u PD »Ravna gora« Varaždin.
- Klara Jasna Žagar (402) je tri prva priznanja prebacila iz HPD »Lipa« Sesvete u HPD »Kapela« Zagreb.
- Lovro Brezovečki (778) nije bio član nekog planinarskog društva kada je primio brončanu značku, učlanio se u HPD »Javor« Zlatar Bistrica

»Lapjak« u Velikoj ponovno na usluzi planinarima

Dočekom nove 2014. godine ponovno je otvoren planinarski dom »Lapjak« u Velikoj pod Papukom. Time je jedno od najvježbnijih planinarskih zdanja u Hrvatskoj otvorilo svoja vrata planinarima. Tijekom proteklih godina obnove, dom je dobio novi krov, a krajem prošle godine uređeno je i prizemlje. Tzv. kamena sala opremljena je s 18 potpuno novih kreveta. Postavljeno je centralno grijanje i ugrađen kamin u »kafiću«, uređen je novi WC, podovi, stropovi, prozori, rasvjeta te popravljen namještaj u restoranu. Nešto je ostalo i za ovogodišnji nastavak obnove: preostaje završiti uređenje sanitarnog čvora i opremanje kuhinje.

Stotinjak gostiju, uglavnom požeških planinara, koji su dočekali novu godinu u »Lapjaku« bilo je ushićeno i radosno otvorenjem doma nakon toliko godina. Planinarski dom bit će otvoren vikendom od 9 do 19 sati i prema potrebi. Spavanje je omogućeno po planinarskim cijenama, kao i ponuda pića, a moguća je i organizirana prehrana. Preporuča se najaviti boravak na mob. 099/29-14-900.

dr. Antun Lovrić

Dom »Lapjak« u Velikoj

Novouređena spavaonica u »Lapjaku«

Planinari okupljeni na otvorenju skloništa »Edo Retelj« na Kamešnici

Otvoreno sklonište »Edo Retelj« u Kurtagića docu na Kamešnici

Svečano je bilo na blagdan Sveta tri kralja na Kamešnici, gdje je planinarska udruga »Dinaridi« iz Splita pred više od tri stotine planinara iz cijele Dalmacije i susjedne Bosne i Hercegovine otvorila novoizgrađeno planinarsko sklonište, koje je nazvano »Edvard - Edo Retelj«.

Podsjetimo, Edo Retelj bio je vrhunski splitski alpinist koji je prošle godine smrtno stradao u lavini prilikom zimskog uspona na Konj (1856 m), najviši vrh Kamešnice. Planinarsko sklonište nalazi se u prelijepom Kurtagića docu (1450 m), omiljenoj planinarskoj destinaciji koju rado posjećuju planinari iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Sklonište je proglasio otvorenim Stipe Božić, prijatelj i kolega pokojnog Retelja. Dirljivim riječima govorio je o velikim Reteljevim djelima, a posebno doprinosu HGSS Stanici Split. Svečanosti su nazočili i članovi Penjačko alpinističkog kluba »Macaklin«, koji je Retelj osnovao i bio njegov predsjednik. Na ovaj će način ime ovog omiljenog čovjeka, vrhunskog alpinista i vrijednog gorskog spašavatelja trajno ostati zapisano na Kamešnici, planini koju je toliko volio i na kojoj je nažalost ostavio svoj mladi život. Planinari koje je rado obučavao kroz razne škole na ovaj način odali su mu zahvalnost za sve što je učinio za hrvatsko planinarstvo.

Više informacija o skloništu može se naći na webu PU »Dinaridi« www.dinaridi.net.

Darko Gavrić

Alan Čaplar: Planinarske kuće u Hrvatskoj

U zadnjim danima prosinca iz tiska je izašla nova atraktivna i praktična knjiga u izdanju Hrvatskog planinarskog saveza. Knjiga Planinarske kuće u Hrvatskoj na sistematičan način pruža pregled stanja planinarskih kuća, nudeći praktične i upotrebljive podatke za planiranje boravka u hrvatskim planinama.

Knjiga ima 216 stranica formata A5, a sadrži više od 400 fotografija (po dvije ili više fotografija za svaki objekt). U uvodnom dijelu nalaze se informacije o statusu planinarskih domova, kuća i skloništa u Hrvatskoj, obrađene na sažet i konkretan način, a u nastavku je svaka kuća predstavljena kratkim tekstom te podacima o nadmorskoj visini, lokaciji, pristupu, upravljaču, opskrbljenosti, kapacitetu za noćenje, kontakt-osobama, planinarskim obilaznicama i dr. Pri pripremi knjige korišteni su podaci iz »Planinarskog vodiča po Hrvatskoj«, podaci Komisije za gospodarstvo HPS-a te podaci planinarskih udruga koje upravljaju pojedinim kućama. Za potrebe ovog izdanja provedeno je sustavno ažuriranje i provjera podataka, u čemu su sudjelovali članovi Komisije za gospodarstvo HPS-a i Komisije za promidžbu i izdavaštvo HPS-a.

U Hrvatskoj je danas u funkciji 146 planinarskih kuća. Riječ je o vrijednoj imovini u koju je uložan nemjerljiv trud brojnih naraštaja planinara i koja uvelike doprinosi sigurnosti i udobnosti posjetitelja naših planina. Upravo zato, planinarske kuće ne treba promatrati samo kao građevine »razbacane« po našim planinama, nego na poseban način treba vrednovati njihovu ulogu u razvitku hrvatskog planinarstva. Upravo je isticanje i bolje vrednovanje truda koji su hrvatski planinari uložili i koji ulažu u uređenje brojnih

teško pristupačnih kuća bio glavni motiv za izdavanje ovog priručnika.

Autor knjige je pročelnik Komisije za promidžbu i izdavaštvo HPS-a Alan Čaplar, a urednik pročelnik Komisije za gospodarstvo HPS-a Krešimir Bartaković.

Knjiga se može naručiti putem e-maila uredhps@hps.hr ili telefonskim pozivom u Ured HPS-a - tel. 01/48-24-142 i tel. 01/48-23-624. Cijena knjige je 60 kuna.

Knjiga »Sela i stanovi na Velebitu - svjedočanstva života od nastanka do nestanka« prof. Ane Lemić

Knjiga »Sela i stanovi na Velebitu - svjedočanstva života od nastanka do nestanka« prof. Ane Lemić impresionira ne samo formatom i težinom, nego u prvom redu svojim sadržajem. Je li to zemljopis Velebita, je li to vodič po Velebitu, je li to povijest ove jedinstvene, misteriozne i čarobne planine, je li to, konačno, imenik ljudi, pojava i događaja ili je sve to zajedno!?

Autorica je hodala velebitskim bespućima u svim godišnjim dobima, zapisivala, fotografirala, razgovarala s onima koje je našla u kućama kao povremene, a rjeđe kao stalno nastanjene. Onaj naoko sitan podatak uz određeno selo ili stanove (stanje: datum) pokazuje što je zatekla, vidjela ili čula, jer na nekim mjestima – kada je stigla

drugi put – sve je bilo izmijenjeno: ljudi umrli, otišli, kuće zatvorene, ili, ako je sreće, postoji trag da netko povremeno dolazi.

U knjizi živi nekoliko Velebita: onaj koji je nestao, onaj koji se tiho gasi, onaj koji povremeno životari, onaj koji se obnavlja na ruševinama djedova i pradjedova, onaj u kome još žive stariji ljudi, onaj koji je nastanjen za stalno. Krhka je granica između njih. I nestalna. Čini mi se, kada iščitavam ovu netipičnu knjigu, da je autorica učinila zadnji popis svega onoga što se još našlo učinjeno marljivim rukama velebitskih stanovnika. Taj popis, dokumentiran fotografijama i sažetim opisom, uistinu pokazuje kako se radilo u toj samotinj, gdje je čovjek

bio izoliran i upućen na sebe, svoje sposobnosti snalaženja i kakve-takve veze s vanjskim svijetom. Dakle, od vanjskog izgleda kuće (krov: šimla, kupa, kamena ploča, na kubu, crijep, salonitne ploče; prozori: kamen, drveni okviri, grilje; vrata: kamen; iz cijeloga dijela, s voltom, ukrasno drvo), preko svih detalja koji su u vezi s gospodarstvom i alatima svakodnevne potrebe do prirodnog okoliša (sniježnice, lokve, jezero, školske zgrade, crkvice, zavjetne kapelice, groblja, raspela, mirila, burobrani uz kuću, suhozidi, mlinovi, žrvnji, plugovi, kovački mijeh, trapovi za krumpir, sušare za kukuruz, guma za vršidbu, peke, kovački pribor, pribor za izradu obuće u kući, cisterne, nazivi mjesta, kraljika i stanova).

Posebnost ove knjige svakako su fotografije (njih 2220!), ljudi (zapisano je više od 450 imena, dio živih je i fotografiran), naselja i stanovi (njih 508) i kraljici velebitski. U taj sadržaj unesen je niz ljudskih životnih priča (i onih primorskih i onih planinskih), u kojima se zrcali jednostavan, skroman i samozatajan život malih ljudi koji tu žive, često osamljeni i izolirani (osobito za jakih bura i zime), ali nikada klonulih i bez vjere i nade. Ima i došljaka iz drugih sredina ili sela koji su svojim radom i marljivošću pridonijeli procvatu sela. Zabilježen je i prvi stanovnik Crnog Dabra nakon izгона Turaka Dilinoga Devčić koji je sam krčio i palio šumu za zemlju. Visoko i duboko u Velebitu još postoji idila – stvorili su je Vlado i Zorka Čačić u Dubravi Čačićima. Šime i Ivan Jović dolaze u svoj Ledenik (Šime je izgubio tri brata na Bleiburgu, a sam je sudjelovao u Domovinskom ratu) da ondje odmore dušu i tijelo, da se »opiju tišinom, ljepotom surog kamena, škrte zemlje i krčljave šumek«. Ili ljudi koji povremeno dolaze u Adžiće, »zaselak od desetak povećih kuća od klesana kamena, uklopljenih u krajolik toliko skladno (...) da Velebit bez njih ne bi bio isto.«

Naselja na nadmorskoj visini od 300 do 600 m i sjeverni Velebit na primorskoj terasi dobrim su dijelom raseljeni (selidbom u Slavoniju i Rijeku). U novije vrijeme brđani su se uputili prema moru pa su nastala nova naselja: Bili Brigovi (doselili su se Marasi iz Šušnjevca), Šilježetarica (došli Jovići i Adžići iz Velikog Ledenika), Novo Selo (naselili ljudi iz Bristovca i Podlokve), Duboka Krušica (iz Livodica, Ranjevca i Jamine), Lađin Porat (iz Krapica i Malog Ledenika) te mlađe naselje Modrič (iz Kitnjaste Glavice, Čičenice, Kneževića, Šarlija).

Oči kamere u širokom vidokrugu bilježe najdovoljivije prizore velebitskih prostora, čine ih dostupnima svima onima koji će knjigu čitati ili prelistavati, uživati u naseljima, napuštenim stanovima, kraljolicima, porušanim kućama, livadama, kamenjarskim travnjacima, kršu, šumama, golemim prostranstvima koja odjekuju od tišine. A tišina je posvuda: u kamenu, u osamama, među drvećem, škrtnim raslinjem, u suhozidima, među ruševinama, ispod kamenja – najveća je ona u čovjekovoj duši, jer dolazi iz prirode, iz okoliša, iz zemlje, darovana nam je, obavija nas zastorom neba, misterijem Velebita, njegove

vom čarolijom. Kao da nas vraća prapočetcima, u krilo matere Zemlje, u pustoš opća smirenja, u mir. Potresla me fotografija sela Zidine (str. 489): golema i duga kamena kuća, troja ulazna vrata, pet prozora – kao prazna i crna, beživotna očna duplja, sakatost, nemoć, tuga; uz to nema krova, strše tek goli zidovi, ispred veliki zdenac, ostatci visoka suhozida. Osakaćenost u pustoši! Čini se da iz te razvaline urliču glasovi onih koji su tu živjeli, borili se za svaki dan života, radili, radali djecu i bili sretni. Sretni u pustoši, u utrobi Planine, u njezinu okruženju. Jesu li to možda oni brdski Bunjevci o kojima Stjepan Vukušić, bivši učenik senjske gimnazije, zapisa: »Oni su naselili i zaposjeli najjadniji dio najjadnije 'austrijske' zemlje, prometno i po načinu života duboko zatvoreni.«

Ta mrtva selišta uistinu su najcrnija, najtragičnija i najtamnija mjesta hrvatske stvarnosti prošloga stoljeća: ljudi su pobjegli od bijede, iselili se, nestali. U ta napuštena mjesta, sveta mjesta velebitskih i podgorskih ljudi, profesorica Lemić je hodočastila dva desetljeća, dolazila, snimala, tražila tragove putova, zarasle staze, zidove negdanjih kuća, otkrivala ostatke materijalne kulture, predstavila nam ih, da barem vidimo (ako ne želimo zapamtiti) i pokušamo shvatiti naše prethodnike (žilave, ponosne, radišne i skromne ljude), koji su valjda jedini na svijetu mogli tu živjeti, ukrotiti koliko-toliko životne surovosti podneblja, opstati i ostati svoj na svojem.

Autorica je isrcala prošle staze, otkrila neotkriveno, upoznala nepoznato, približila nam svijet rajske ljepote prirode, darovala nam velebitske zore, bure, kamen, more, nebo, jedina mjesta na koja ponovno dolaze (i obnavljaju staro, i grade novo) potomci, koje s neba gledaju dede njihovih predaka.

Oni najstariji još žive u razbacanim i rijetkim kućama na podvelebitskoj padini, ili u srcu Planine (ponajviše su to najsamotnije starice), kao posljednji ostatci prohujalih vremena s kojima je autorica razgovarala i zapisala njihove riječi, u kojima nema ni trunka žaljenja, ni spomena na teškoće – one su jednostavno izvršile svoj životni zadatak, bez isticanja. Zahvalan sam profesorici Lemić što mi je omogućila da prvi čitam i iščitavam njezinu neobičnu i jedinstvenu knjigu, da je jezično uobličim, da proputujem Velebitom i Podgorjem, da barem malko usrknem mirise, boje, tišinu neba i kamena, morske utihe i vjetrove, velebitske kraljike koji su me nadahnuli, baš onako kako me je u mojim dječjačkim godinama u Sv. Jurju nadahnula mrzla voda na Bakovcu, koja dolazi iz utroba starca Velebita: »Iz tog zdenca pred kućom / prvi put sam pio čistu vodu / koja je posrebrila moje djetinjstvo. / Još sada vidim svoje djetinjstvo / kada se pogledam u toj vodi / što ne ostari nikada.« //Lojze Krakar //

Ova knjiga je himna Velebitu i Podgorju, u slici i riječi, skovana žarom ljubavi, odanosti, trudom i snagom znatiželje da se ono što volimo i razumijemo daruje drugima. U tomu i jest snaga i trajnost ovoga djela.

Ante Murn, Zadar

Potpisan sporazum o suradnji stanica vodiča Zagreb, Split i Sarajevo

U subotu 14. prosinca 2013. u domu Hrvatskog kulturnog društva Napredak na Trebeviću iznad Sarajeva, potpisan je sporazum o suradnji između stanica planinarskih vodiča iz Zagreba, Splita i Sarajeva. Tri srodne udruge suradnju su započele odmah nakon osnivanja Stanice planinarskih vodiča Sarajevo, kada je njihov član Kenan Muftić u svojstvu voditelja projektnog tima puta »Via Dinarica« obišao sve najatraktivnije vrhove hrvatskih Dinarida.

Sporazum je u ime SPV-a Zagreb potpisao pročelnik Davor Banić, a u ime SPV-a Sarajevo načelnik te stanice Davor Ciganković. Prilikom boravka splitskih planinara u Sarajevu, sporazum je dva tjedna ranije potpisao i pročelnik SPV-a Split Denis Vranješ. Sporazumom je dogovorena zajednička koordinacija po pitanjima od važnosti za vodičku djelatnost, s ciljem razmjene i unaprjeđenja znanja i iskustava koja posjeduju članovi triju stanica. Postavljeni su i temelji za suradnju u nekoliko međunarodnih projekata kojima je cilj osnažiti planinarstvo u BiH i Hrvatskoj.

Članovi SPV-a Zagreb, među kojima su bili i pročelnici triju komisija HPS-a (Dorijan Klasnić, Krešimir Milas i Alan Čaplar - vodiči, alpinizam te promidžba i izdavaštvo) održali su prilikom boravka u BiH brojne kraće sastanke s okupljenim sarajevskim planinarima, među kojima su bili i visoki predstavnici Planinarskog saveza BiH i kantonalnog (sarajevskog) planinarskog saveza te istaknuti sarajevski alpinisti i vodiči. Doajen planinarstva u Bosni i Hercegovini Drago Bozja pročelniku SPV-a Zagreb darovao je dvije slike te izrazio zadovoljstvo uspostavljanjem suradnje među vodičima iz dviju

susjednih zemalja. Izaslanstvo iz Zagreba bilo je u Sarajevu i na Trebeviću primljeno s iznimnom srdačnošću, a u sklopu susreta izveden je i zimski uspon na vrh Trebevića (1629 m).

Dorijan Klasnić

SPV Karlovac podržao program »Pokreni srce – spasi život!«

U organizaciji Stanice planinarskih vodiča Karlovac, a u suradnji s Hrvatskim zavodom za hitnu medicinu i Zavodom za hitnu medicinu Karlovačke županije, održana je u prosincu 2013. edukacija iz prve pomoći za planinarske vodiče.

Boravak u planini, osim znanja o kretanju i karakteristikama planinskog svijeta, iziskuje i znanje o pružanju prve pomoći, budući da su ozljede u prirodi česte, a stručna pomoć nedostupna. »Svaki planinar, a naročito planinarski vodič, mora znati kako u slučaju potrebe spasiti život sebi ili drugima,« naglasio je pročelnik SPV-a Karlovac Darko Grba te najavio da će se u okviru programa »Pokreni srce – spasi život!« planinarski vodiči educirati o osnovnim mjerama održavanja života odraslih s iznenadnim srčanim zastojem uz uporabu automatskog vanjskog defibrilatora (AVD-a). S AVD-om će se vodiči moći susresti već od ovog proljeća jer je u tijeku opremanje nacionalnih parkova i parkova prirode tim uređajima.

Radionice pružanja prve pomoći za karlovačke planinarske vodiče okupile su 24 vodiča, kojima je troje licenciranih instruktora pokazalo kako ispravno pregledati unesrećenu osobu i staviti je u bočni položaj. Sudionici radionica saznali su kako pomoći osobi koja ima strano tijelo u dišnom putu i kako pravilno izvesti vanjsku masažu srca i umjetno disanje. Također, instruktori su im prikazali postupke s ranom, zavojem i

Sarajevski i zagrebački vodiči u »Napretkovom« domu na Trebeviću

Radionica prve pomoći u SPV-u Karlovac

kompresivnim zavojem, načine zaustavljanja krvarenja, imobilizaciju trokutnom maramom i priručnim sredstvima za imobilizaciju, transportni položaj kod ozljeda i bolesti te specifičnosti ozljeda kralježnice. Vodiči koji su sudjelovali u vježbama saznali su i nešto više o bolestima s kojima se mogu susresti vodeći ljude u planinu.

Darko Grba

Tečaj za vodiče na Promini

Tijekom dvaju vikenda u studenome (9. – 10. i 16. – 17.) na Promini je u organizaciji Komisije za vodiče HPS-a održan tečaj za planinarske vodiče.

I ovaj se put pokazalo da među planinarima vlada veliko zanimanje za pristupanje Vodičkoj službi HPS-a jer je tečaju pristupilo čak 30 kandidata – od Dubrovnika pa sve do Karlovca. Svi su svojim zalaganjem i prije stečenim znanjima zadovoljili visoka očekivanja instruktorskog tima pod vodstvom pročelnika SPV-a Split, vodiča instruktora Denisa Vranješa. Prvog su vikenda instruktorski tim sačinjavali još Nada Ilić iz SPV-a Split, Marica Mihaljević iz SPV-a Šibenik i Dorijan Klasnić iz SPV-a Zagreb te kandidatkinja za vodiča instruktora Slavica Šindija iz SPV-a Zadar.

Na terenima oko planinarskog doma održane su u subotu poslijepodne vježbe iz orijentacije, a u nedjelju su budući vodiči vođenjem na Čavnovku, najviši vrh Promine, mogli iskusiti raznovrsne situacije koje se mogu pojaviti tijekom vođenja planinara. I što je najvažnije, naučili su kako ih učinkovito rješavati.

Sljedećeg je vikenda izvedena uspješna završna vježba pod Čavnovkom. Tijekom vježbe tečajci su morali primijeniti stečena znanja i vještine vođenja skupine, orijentacije, korištenja tehničke opreme, pružanja prve pomoći i transporta ozlijeđenog planinara s teško prohodnog terena. Prije toga su tečajci, osim većeg broja odslušanog predavanja iz tema potrebnih za uspješnu organizaciju i sigurnu provedbu izleta,

tura i pohoda, pod stručnim vodstvom prof. dr. Livije Puljak praktično radili na pružanju prve pomoći. Potom je kolega Mladen Mužinić upoznao buduće vodiče s važnošću dobre organizacije spašavanja nesrećnih planinara. Tijekom vježbe izrađena su uz nadzor Nade Ilić improvizirana nosila. Sutradan je Željko Bockovac demonstrirao izradu šumskog rukohvata i njegovu praktičnu primjenu na izletima. Goran Gabrić je svojim bogatim instruktorskim iskustvom upotpunio provedbu svih navedenih vježbi.

Zalaganje tijekom praktičnih vježbi pokazuje da su SPV Šibenik, Makarska, Karlovac i Split, ali i cjelokupna Vodička služba HPS-a, značajno osnažene novim pripravnicima. Vrijedi pohvaliti domaćine iz PD-a »Promina« iz Drniša, koji su zaslužni što smo se doista svi osjećali kao doma, pa je u takvom, domaćem ugođaju i usvajanje novih znanja bilo znatno uspješnije. Stoga ćemo i u nadolazećim godinama za izvedbu tečaja, vježbi i seminara za potrebe Vodičke službe HPS-a i dalmatinskih stanica planinarskih vodiča koristiti planinarski dom na Promini.

Denis Vranješ

Prikaz izrade improviziranoga rukohvata na Promini

Polaznici tečaja za vodiče društvenih izleta na Promini

Jesen na Dilju: 250 planinara na pohodu Prezdanak – Čardak

Tradicionalna planinarska akcija (sedamnaesta po redu) koju organizira HPD »Tikvica« iz Županje prvi je put održana 30. studenoga 1997. pod nazivom »Skup markacista Dilja«. U početku je cilj akcije bilo hodanje, druženje i razgovaranje o diljskim planinarskim putovima. Na prvom takvom skupu bilo je 35 planinara iz četiri planinarska društva. Osim iz »Tikvice«, sudjelovali su još i planinari iz planinarskih društava »Zanatlija« Osijek, »Dilj gora« Slavonski Brod i »Klikun« Pleternica.

Danas se markacisti okupljaju u okrilju Slavonskoga planinarskog saveza (SPS-a) pa je razumljivo što smo odlučili promijeniti ime susreta na Dilju i proširiti mu okvire, tim više što je prerastao u nešto više od prvobitno zamišljenog okupljanja markacista. Skup je dobio novo ime »Jesen na Dilju«, a tiskan je i dnevnik pohoda (Prezdanak – Čardak). U proteklih šesnaest godina susreti su dvaput održani na Grabovcu i četrnaest puta na Prezdanu. Ovaj smo put postavili malu retrospektivnu fotoložbu s četiri okvira i 27 fotografija u prirodi. Pozdravni govor održao je predsjednik »Tikvice« Ratko Zovkić, novi dnevnik pohoda predstavio je predsjednik SPS-a Otmar Tosenberger, a o trasi pohoda govorio je Berislav Tkalac. Dnevnik pohoda i nove naljepnice tiskane su uz potporu Vlade Matanovića. Najzaslužniji za odličnu organizaciju skupa bio je tajnik »Tikvice« Marko Mikić, koji je s članicama i članovima društva iznio teret pripreme doručka i ručka, a osmislio je i pozivnicu za pohod. I ovaj je put blagajnica društva Biserka Zorić »držala« stol za

Biserka Zorić i njezin nećak Jakob (8 godina) za evidencijskim stolom pohoda

prodaju dnevnika, otiskivanje pečata i prijavu društava, zajedno sa svojim nećakom Jakobom (8 godina), koji je bio i najmlađi sudionik pohoda (ali se ipak prvi popeo na Čardak).

Pretprošle se godine na Prezdanu okupilo oko 150 planinara, a 17. studenoga 2013. bilo nas je oko 250, od čega 210 gostiju iz 20 planinarskih udruga. Uz domaćine pohoda iz HPD-a »Tikvica«, bili su tu i domaći lovci iz LD-a »Vidra - Vrhovina«, članovi HGSS-a stanica Vinkovci i Slavonski Brod te gosti iz BiH (Orašja, Tuzle, Brčkog, Živinica, Odžaka i Gradačca). Najbrojniji su ovaj put bili planinari iz Osijeka, članovi društava »Bršljan-Jankovac« i »Zanatlija«, koji su stigli autobusom, kao i gosti iz Virovitice i Vinkovaca. Na Čardaku su nas dočekali članovi HPD-a »Sokolovac« Požega, koji su se na vrh popeli iz drugog smjera. Tamo smo se podijelili u dvije skupine. Većina se vratila istim putem na Prezdanak, a 30 planinara pošlo je nemarkiranim stazama Dilja preko izletišta Bazovca do Prezdanaka. Kao i proteklih godina, pohod je imao glazbenu točku. Planinari su zapjevali uz gitaru i bas-prim uigranog dvojca, bratića Šime i Jose Dominkovića.

Pohod se održava svake godine treće nedjelje u studenome. Novost je dnevnik pohoda s dvije KT (izletište Prezdanak i vrh Čardak). Do vrha Čardaka i nazad ima, s odmorom na vrhu, tri i pol sata hoda. Za vrh Čardak (KT2), uz dozvolu SPS-a, koristimo pečat SPP-a, a za izletište Prezdanak (KT1) dali smo izraditi novi pečat. Stari pečat bivše planinarske kuće također je bio na raspolaganju planinarima koji su ga željeli otisnuti u dnevnik ili u dnevnik planinarske obilaznice »Hrvatske planinarske kuće«. Prema pravilima pohoda, nagrada za sudjelovanje na četiri pohoda bit će značka i pisano priznanje.

Berislav Tkalac

Druženje na Čardaku

PS grada Karlovca proglasio najbolje pojedince i članice u 2013.

Odlukom UO-a Planinarskog saveza grada Karlovca (PSGK) proglašeni su najbolji pojedinci i udruge članice u karlovačkom planinarstvu u protekloj godini. Od ukupno pet karlovačkih planinarskih udruga, četiri su članice PSGK-a (PD »Dubovac«, HPD »Martinščak«, PD »Karlovac« i PK »Horizont«). Naj-planinarom grada Karlovca proglašena je Gordana Škrtić (drugu godinu zaredom) iz PD-a »Karlovac«, naj-planinarom Ivan Grčić iz istog društva, najuspješnije društvo je PD »Dubovac«, događaj godine bio je »Dan hrvatskih planinara« (Žumberak, pl. dom Vodice) u organizaciji PD-a »Dubovac«, a posebnu nagradu za promociju karlovačkog planinarstva dobio je CEIK »Braća Seljan« (udruge izvan HPS-a), za poticanje izdavanja poštanske marke s likovima braće Seljan, najpoznatijih hrvatskih svjetskih putnika, koji su prije sto godina planinarily po Andama (5000 m). Nagrade najboljima uručili su Marina Šojat i predsjednik PSGK-a Mladen Kuka.

Mladen Kuka

Održan 25. tradicionalni uspon na Debelo brdo

Stanica planinarskih vodiča Split već četvrt stoljeća tradicionalno organizira uspon na mosorski vrh Debelo brdo na blagdan Sveta tri kralja, kako bi se simbolično proslavio početak kako nove godine, tako i nove planinarske sezone. Debelo brdo je najzapadniji mosorski vrh viši od 1000 m, pa se s njega pruža osobito lijep vidik na grad Split, Kaštelanski zaljev i Kozjak, ali i na cijeli vršni greben Mosora, brojne srednjodalmatinske otoke na jugu i visoke hercegovačke planine na sjeveru.

I ovaj put odaziv je bio velik, pa je na vrh izašlo stotinjak planinarki, planinara i ostalih zaljubljenika u prirodu iz planinarskih društava iz Splita, Solina,

Dobitnici priznanja Planinarskog saveza grada Karlovca

Kaštela, Makarske, Visa i drugih mjesta. Najmlađa sudionica je bila osmogodišnja Lana Tolić, a najstariji 74-godišnji Siniša Jovanović. Putem smo na planinarskoj kući »Lugarnica« počašćeni toplim čajem koji su nam skuhalo domaćini iz HPD-a »Mosor«, a pod samim vrhom je nazdravljeno pjenušcem koji je za tu prigodu dodatno »oplemenjen« ležanjem godinu dana u mosorskoj zemlji. Po tome je ovaj uspon jedinstven, kao i po tome što je u pitanju jedna od najdugovječnijih planinarskih tradicija u Dalmaciji.

Za sigurnost sudionika uspona brinulo se četrnaest pripadnika Stanice planinarskih vodiča Split i sve je proteklo bez i najmanje nevolje.

Denis Vranješ

Penjački vodiči Borisa Čujića

Nakon gotovo četiri godine od prethodnih izdanja, u nakladi tvrtke Astroida d.o.o. iz Zagreba početkom siječnja iz tiska su izašla dva nova, dopunjena penjačka vodiča Borisa Čujića. Penjački vodiči »Croatia« i »Paklenica« po kvaliteti su ravni najboljim svjetskim

DENIS VRANJEŠ

Na Debelom brdu 6. siječnja 2014.

Zimski pohod na Lipu posvećen 140. obljetnici hrvatskog planinarstva

Ovogodišnji, 12. zimski planinarski pohod od Sesveta do Lipe održan je druge nedjelje u siječnju. Organizator pohoda bio je HPD »Lipa« Sesvete. Prošle smo godine hodali po vijavici i snijegu, a ovogodišnji pohod prošao je u pravom proljetnom ugođaju, po sunčanom vremenu, s temperaturom 12 °C, a uz planinarske staze rasle su tratinčice.

Na početku pohoda, kod spomenika hrvatskim braniteljima u Sesvetama okupilo se 100 sudionika iz 19 planinarskih udruga. U pozdravnom govoru predsjednik HPD-a »Lipa« Zdravko Bartolić zaželio je svima dobro i sigurno četverosatno hodanje do Lipe te podsjetio prisutne da je ovogodišnji pohod posvećen velikom jubileju naše krovne organizacije, 140. obljetnici hrvatskog planinarstva.

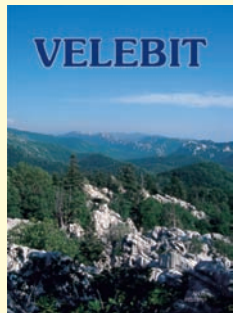
Na polovici puta, na odmorištu »Kod Peje«, ni ove godine nije izostala dobrodošlica vrijednih planinarki - čaj, kuhano vino, kava, a osobito kolači iz domaće, planinarske radinosti.

Nakon što smo otkrijepljeni i zadovoljni ubrzo stigli do kapele i planinarskog doma na Lipi sačekalo nas je mnoštvo planinara koji su organizirano stigli prije nas kraćim putovima iz Čučerja, Planine Donje te od Hunjke. Kao pravi prijatelji prepustili su nam svoja mjesta na osunčanim klupa uz dom. Druženje

izdanjima te su već dobro poznati domaćim i stranim penjačima.

Novo izdanje penjačkog vodiča »Croatia« pruža dosad najšire i najobuhvatniji prikaz penjačkih mogućnosti u Hrvatskoj. Ima 544 stranice i više od 100 fotografija u boji, a detaljno predstavlja ukupno 70 penjačlišta. Cijena knjige je 210 kuna. Penjački vodič »Paklenica« doživio je šesto izdanje, a može se nabaviti za 168 kuna. Novost u oba vodiča je i novi, dvobojni prikaz svih skica, što omogućuje bolju preglednost smjerova na penjačlištima. Vodiči se mogu nabaviti u Uredu HPS-a te u specijaliziranim trgovinama »Iglu šport« i »Vrhunac«.

PREKO 60% POPUSTA !!!

VELEBIT

Autor: **Ante Pelivan**

- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez

CIJENA: 190,00 kn

PTICE

Autor: **Davor Krnjeta**

- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografijau boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez

CIJENA: 260,00 kn

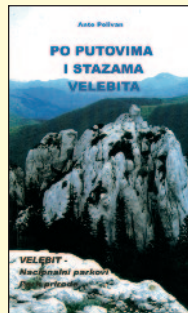

VODIČ PO PRISTUPAČNIM ŠPIJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ

Autor: **Vlado Božić**

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez

CIJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA

Autor: **Ante Pelivan**

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez

CIJENA: 60,00 kn

ZRMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci

Autor: **Ante Pelivan**

- bogato ilustrirani vodič s kartama
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez

CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn

Sadašnja AKCIJSKA cijena je 290,00 kn

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno.

(poštarina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058

e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

smo završili spuštanjem na sve četiri strane svijeta, s porukom: vidimo se sljedeće godine, a možda i prije - na 11. ljetnom planinarskom pohodu 31. kolovoza 2014.

Vladimir Beštak

Ususret 23. »Papučkim jaglacima«

Tradicionalni, 32. po redu »Papučki jaglaci« održavat će se 23. ožujka u Velikoj. Domaćin i organizator, HPD »Sokolovac« Požega poziva planinare, izletnike, mlade i stare, na prvi proljetni izlet po planinarskim stazama diljem Papuka.

Okupljanje svih sudionika je kod planinarskog doma »Lapjak« koji je za Novu godinu otvorio svoja vrata. Sudionicima »Papučkih jaglaca« bit će ponuđeno desetak planinarskih ciljeva (Ivačka glava, Jankovac, Češljakovački vis, Lapjak, Duboka, Nevoljaš, Mališćak, Trišnjica...), a izlete će voditi društveni vodiči. Po povratku s izleta slijedi planinarski ručak i zabavno poslijepodne. Informacije se mogu dobiti na tel. 099/30-20-007 (Livak) i 091/50-08-838 (Petrović) ili potražiti na www.hpd-sokolovac.hr.

dr. Antun Lovrić

KALENDAR AKCIJA

8. 2. Pohod stazama Gupčevih puntara

Donja Stubica
PD Stubičan, Donja Stubica
Ines Krušelj Vidas, 098/17-47-638
Daniel Kuren, 091/23-80-501

15. 2. Metlarska zabava

Čazma - Moslavačka gora
HPD Garjevica, Čazma
Franjo Jagatić, 099/27-72-086, tzc@email.t-com.hr

15. 2. Bal planinara za Valentinovo

Hotelsko naselje Resnik, Kaštel Štafilić
HPD Malačka - Donja Kaštela, Kaštel Stari
Petar Penga, 099/73-34-866
Filip Balić, 098/311-797

16. 2. Zimski uspon na Risnjak

Platak - Risnjak - Snježnik - Platak
HPD Platak, Rijeka
Josip Jurasic, 098/849-508

22. 2. 2. Imbertrek

Omiška Dinara
PD Imber, Omiš
Miomir Fistanić, miomirfistanic1962@gmail.com,
095/87-91-971
Zvonimir Kujundžić, 091/51-11-059

22. 2. 15. zimski uspon na Bjelolasicu

Velika Kapela: Bjelolasica
HPD Bijele stijene, Mrkopalj
Rajko Mamula, 098/447-803

22. 2. Pohod tragom prvog izleta varaždinskih planinara

Presečno - Varaždinske Toplice
PD Ravna gora, Varaždin
Marijan Fabeta, 098/98-21-800
Zlatko Smerke, 091/58-27-673

1. - 2. 3. Kolijevkom hrvatske državnosti

Kozjak, pl. kuća Pod Koludrom
HPD Ante Bedalov, Kaštel Kambelovac
Tomislav Tadin, 091/20-17-254
Nikola Jelinić, 091/12-21-639

8. 3. Ples pod maskama

Pl. kuća Moslavačka Slatina
HPD Jelengrad, Kutina
Ladislav Jurinjak, 098/456-226

9. 3. 3. Pohod po Istarskom planinarskom putu

Rabac - Plomin
Istarski planinarski savez
Kristian Ružić, 095/90-53-153

9. 3. Susret planinara povodom dana sv. Bernarda

Marija Bistrica
PD Grohot, Marija Bistrica
Vesna Antolić, 098/16-66-484
Vesna Habazin, 099/30-01-484

9. 3. Obilazak romarskog puta Belec - Marija Bistrica

Belec - Marija Bistrica
HPD Belecgrad, Belec
Verica Havoić, verica.havoic@skole.hr,
098/16-09-056

9. 3. Jedan dan za čisti okoliš

otok Krk
HPD Platak, Rijeka
Josip Jurasic, 098/849-508

9. 3. 32. pohod Žene u planinu

Okolica Rijeke
PD Kamenjak, Rijeka
pdkamenjak@gmail.com
Verdan Grubelić, 091/89-65-552

Test the difference*

Discover the widest high-tech photochromic lenses offer

> for **all-terrain riders**
Cat. 2 to 4 /
Photochromic

> for **committed freeriders**
Cat. 2 to 4 / Polarizing &
Photochromic

> for **backcountry riders**
Cat. 1 to 3 /
Photochromic

> for **all mountain skiers**
Cat. 2 to 3 /
Polarizing & photochromic

IGLU SPORT

www.iglusport.hr

Julbo®
The world needs your vision